

ját, a Nap testét borító, aránylag igen csekély magasságú színes légburkot, a fogyatkozásoktól függetlenül is fotografálni. Az eljárás élve azon alapszik, hogy a napfénynek előzetesen rövid időre kített lemezek érzékenyebbek a chromoszféranak kevésbé hatásos sugarai számára, mint a napkorong közepétől kiáramló fény. Az eredmények eddig legalább még nem teszik

fölöslegessékké a teljes napfogyatkozások megfigyelését.

A nizzai csillagvizsgálón a múlt évi december 18—19-iki éjjelen fotografiai úton nem kevesebb, mint három új asteroidát fedeztek fel; ezekkel a kis bolygók száma 433-ra emelkedett s Charlois maga 94-et talált.

K. R.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1898. évi januárius 19-ikén.

Elnök: Hőgyes Endre.

Jegyző: Melczer Gusztáv.

Jelen vannak: Borbás Vincze, Csapodi István, Chyzer Kornél, Daday Jenő, Entz Géza, Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Herman Ottó, Horváth Géza, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Klein Gyula, Koch Antal, Kövesligethy Radó, Krenner J. Sándor, Laufenauer Károly, Lóczy Lajos, Pertik Ottó, Pethő Gyula, Schilberszky Károly, Schmidt Sándor, Schuller Alajos, Staub Móricz, Than Károly és Wartha Vincze, választmányi tagok; Lengyel István pénztárnok-igazgató, Ráth Arnold könyvtárnok, Paszlavszky József első és Csopely László másodtitkár.

Lengyel István pénztárnok-igazgató előterjeszti a Forgó Tőke állását az 1897. év végén. — Örvendetes tudomásul szolgál.

Bemutatja továbbá a M. Földhitelintézetnek időközben érkezett iratait és a félévi elismervényt. — Tudomásul vétetik.

Jelenti, hogy báró Podmaniczky Géza alapító tagul ajánlja gróf Degeföld-Schomburg Pál főrendiházi tagot Téglásón, továbbá, hogy Dr. Aujeszky Aladár orvos Budapesten 100 frttal papírban az örökítő tagok sorába lépett. — Örvendetes tudomásul szolgál.

A pénztárnok-igazgató bemutatja az újabbban megjelent munkákat, nevetesen »A Craspedomonadinák szervezete« címűt Francé Rezső-től, mely németül is megjelent, továbbá a magyar faunából a *Coleoptera*-kat felölelő kötetet és a *Chemiai Folyóirat* mellékleteül megjelent, »A törvényeszéki chemia elemei« című munkát Dr. Felletár Emil és Jahn József-től. — Tudomásul vétetik.

A pénztárnok-igazgató elszomorodva jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta 9 tag elhunytáról értesült. Ezek a következők: Gerber Frigyes bányagondnok S-Tarjánban, Mokos Károly tanár Pancsován, Nits István főpénztárnok Győrött, Pólya Jakab e. m. tanár Budapesten, Pünkösti Ferencz ev. ref. lelkész Úzon, Rétyi Zsigmond erdész Borgó-Prundon, Riedl Tivadar könyvelő Esztergomban, Szomjas Ignác birtokos Tisza-Lökön és Dr. Tavassy Lajos orvos Jolsván. — Szomorú tudomásul van.

A könyvtárnok bemutatta az újabban érkezett ajándékkönyveket, nevezetesen: A földművelési m. kir. miniszternek 1896. évi működéséről a törvényhozás elé terjesztett jelentése, a *földművelési m. kir. miniszterium* ajándéka; Positiv aesthetika, Dr. Pekári Károlytól, Hornyánszky V. kiadó cég ajándéka és egy különnyomat A Flatt Károly-tól. — Köszönettel vétettek.

Kilépéseket jelentették 95-en. — Tudomásul szolgál.

Törlésre ajánlatnak, mint régi adósok, 79-en. — Kitoröltetnek.

Tagválasztásra kerülven a sor, új tagokul ajánlatnak:

Új tag: Ajánló:

Ajtay Gyula bányahivatalnok, Ferenczi I. Ambrus Andor tkp. főkönyvelő, Neuländer M. Arday Albin gazd. s.-tiszt, Spinka J. Aufricht Vilmos hivatalnok, Jakab E. Azary Miklós tanárjelölt, Bartoniek G. Babka György tanító, Lengyel I. Bajcs György s.-jegyző, Benkő Á. Bajmóczy József erdmester, Bajmóczy I. Ballauer Kristóf rk. plébános, Aistleitner H. Balogh Tódor okl. gazda, Jablonowski J. Baltay János tanító, Demeter E. Báthori László mérn.-gyak., Báthori B.

Új tag : Ajánló :

Gróf Béldi Kálmán, Lengyel I.
 Bodnár Imre e. hallgató, Séra I.
 Bogoss Endre Gyula fogalm., Selymes Gy.
 Boiger Károly vasgyári könyvelő, Dullien F.
 Borbély Ferencz mk. honv. főhadn., Balás Ö.
 Boronkay László birtokos, Jablonowski J.
 Botár István állomásfőnök, Benkő B.
 Botta István s.-tanár, Schilberszky K.
 Brázay Zoltán nagykereskedő, Brázay K.
 Breuer Albert állatorvos, Rátz I.
 Brunsvik Gyula kir. mérnök, Kovács F.
 Bucsány Gyula tkp. könyvvezető, László V.
 Csanády Béla gazd.-segéd, Kállay Ö.
 Csatáry János, ref. tanító, Szentpéteri P.
 Csia Ferencz okl. gazda, Jablonowski J.
 Csiffári Alajos tanító, Plichta J.
 Csincsek József igazgató-tanító, Mamuzsits J.
 Cziráky Márton tanító, Maurer M.
 Czirmes Bálint gazd.-segéd, Kállay Ö.
 Dr. Dabasi Ödön járásorvos, Fuchs J.
 Dávid Albert okl. mérnök, Puky P.
 Deák Andor okl. gazda, Jablonowski J.
 Deissler Gyula okl. gazda, Jablonowski J.
 Dénes Béla káplán, Krutkovszky K.
 Donogány Gergely okl. gazda, Jablonowski J.
 Döhrmann N. cs. és k. ménesk. száz., Bruck B.
 Dr. Drucker Viktor orvos, Drucker J.
 Engel Ignác okl. állatorvos, Welwart A.
 Engl Antal főhivatalnok, Strasser S.
 Engländer Etel tanítónő, Biedermann A.
 Fejér Gyula kegyesrendi tanár, Zafka S.
 Ferjentsik Miklós mérnök, Gálócsy Á.
 Fodor Lajos mértékhtelestítő, Schönbeck I.
 Gajdács Mihály tanító, Wagner D.
 Galgóczy Antal földbirtokos, Szilbert L.
 Ifj. Gárzsik H. Lajos s.-lelkész, Késmárky K.
 Gidró Bonifác tanár, Csikász V.
 Gindele Géza birtokos, Ihász L.
 Gokes Viola úrhölgy, Novák J.
 Grósz Ferencz kereskedő, Schönbeck I.
 Gyány Ferencz községi jegyző, Balogh J.
 Gyulay Károly s.-tanár, Kállay Ö.
 Hajdó Ödön állatorvos, Kovács T.
 Hajek Győző városi kiadó, Plichta J.
 Hankó Gyula mérnök, Pogány Á.
 Harnisch Gusztáv tisztviselő, Francé R.
 Hayek Cyrill vegyész, Bernauer Zs.
 Hecht Vilmos földbirtokos, Reiszmann F. S.
 Hercz József igazgató, Lengyel I.
 Hladny Géza gyógyszerész, Tombor Gy.
 Dr. Hódy Antal ügyvéd, Fritzsche M.
 Holcsek Antal tanító, Uherkovich Á.
 Horváth Dezső urad. kasznár, Talabér K.
 Horváth Lajos tanárjelölt, Dabóczy E.
 Hőlszky Sándor reálisk. tanár, Takáts Gy.

Új tag : Ajánló :

Ifitsits József főerdőőr, Kovács J.
 Inczeffy Albert gyógyszerész, Boér J.
 Jankovich Bésán József nagybirt., Ihász L.
 Jausz Lajos m. e. hallgató, Gabona I. L.
 Jelenszki Kálmán vár. aljegyző, Bóbbik K.
 Dr. Jellasic Lajos aljárásbíró, Rüll B.
 Jirimia Szilárd jegyző, Urbán S.
 Dr. Kádár Ambrus kanonok, Keszler F.
 Kálmán Géza magánhivatalnok, Kálmán B.
 Keller József kántor-tanító, Demeter E.
 Kern Nándor okl. állatorvos, Preisz H.
 Kersnyák Géza tanárjelölt, Bartoniek G.
 Kessler Gyula gyógyszerész, Kessler P.
 Dr. Klein Béla orvos, Adamovich L.
 Klimó Béla, orvostanhallgató, Keller M.
 Knipfer Ferencz magánzó, Kratochvill J.
 Kojov János állatorvos, Biró K.
 Kollár Ferencz gyáros, Funk J.
 Koós Károly gazdatiszt, Saskeőy F.
 Korbuly Emil tanár, László F.
 Kormuth Imre gyógyszerész, Brengarten H.
 Dr. Kostialik Ferencz járásorvos, Kossányi B.
 Dr. Kovács Bálint orvos, Brengarten H.
 Kovács Ferencz lelkész, Bárány Gy.
 Kovács Gábor tanító, Hajdú J.
 Kovách Mihály felügyelő, Komjáthy K.
 Kovács Ödön okl. gazda, Jablonowski J.
 Dr. Kovatsits Kálmán szolgab., Schlesinger E.
 Krausz Gusztáv tanár, Thaisz L.
 Krausz Vilmos tanárjelölt, Bartoniek G.
 Kubicza Pongrácz tanító, Brengarten H.
 Kunwald Cézár gépészmérnök, Markóczy L.
 Kvetán László városi tisztviselő, Plichta J.
 Lachata Mátyás tanárjelölt, Nagy Ö.
 Lapu Imre adóügyi jegyző, Brengarten H.
 László György m. á. v. hivataln., Komjáthy K.
 László Kálmán ref. tanító, Szentpéteri P.
 Limbacher Frigyes szőlősg., Jablonowski J.
 Limbacher Károly kertész, Kállay Ö.
 Lóskay Miklós mérnök, Szily K.
 Lukáts Lajos gyógyszerész, Kövesligethy R.
 Dr. Maár Gyula főispáni titkár, Lengyel I.
 Mai Arthur m. e. hallgató, Révész S.
 Maier János gépészmérnök, Kostka Gy.
 Márk Gábor kórallatorvos, Léderer M.
 Mayer Albin m. k. vámgyakornok, Csulak L.
 Mező Gyula nagybirtokos, Simenszky K.
 Mihály Béla magánzó, Faragó I.
 Mocsáry Géza okl. kohómérnök, Polgár Ö.
 Molnár Ernő gyógyszerészsegéd, Pongrácz G.
 Moré László urad. erdész, Aistleitner H.
 Mudry János urad. gazd. irtók, Kerbolt L.
 Özv. Müllherr Alajosné úrhölgy, Ágh T.
 Nagy Béla okl. gazda, Jablonowski J.
 Nagy Ödön tanárjelölt, Balogh B.

Uj tag : Ajánló :

Németh Péter hirdapíró, Rónaky K.
 Nogely Ernő okl. gazda, Jablonowski J.
 Oberle Károly tanárjelölt, Bartoniek G.
 Obitz Gyula okl. gazda, Jablonowski J.
 Pacsu János gazdatiszt, Spinka J.
 Pap Pál tanárjelölt, Bartoniek G.
 Pásztor Gyula tanárjelölt, Dabóczy E.
 Patonay Lajos kereskedő, Kovácsy Gy.
 Péczely László okl. gazda, Jablonowski J.
 Perger Dénes mk. adótitst, Adorján M.
 Péter János tanárjelölt, Paszlavszky J.
 Pósch Károly evang. tanító, Herman O.
 Propper Géza e. hallgató, Lengyel I.
 Dr. Raáb Vilmos kórh. s.-orvos, Kliburszky J.
 Rájter János evang. s.-lelkész, Turcsányi A.
 Dr. Rákosi Imre kir. alügyész, Ágh T.
 Ravasz István tanító, Ertl H.
 Reimann Gyula üzlettulajdonos, Kertész J.
 Dr. Rényi József közs. orvos, Márton G.
 Réthy Aladár okl. gazda, Jablonowski J.
 Rieger Antal kulturmérnök, Kenessey B.
 Rosos József okl. gazda, Jablonowski J.
 Sándor Dezső, ref. tanító, Szentpéteri P.
 Sauersitz László tanító, Lendl A.
 Schäffer Antal földbirtokos, Eich R.
 Schillinger Rezső tkp. igazgató, Gorócz A.
 Schmidt Károly tanító, Mamuzsits J.
 Dr. Schönwald József orvos, Bóvik K.
 Dr. Sehl György járásorvos, Blozsán K.
 Serédi Marczell tanár, Csikász V.
 Sidlovits Lajos okl. gazda, Jablonowski J.
 Siminszky Vilmos fővárosi tanító, Gyuris G.
 Simó Béla kir. tanfelügyelő, Flóth F. A.
 Singer Lajos m. e. hallgató, Révész S.
 Soós Amália tanítónő, Schafarzik F.
 Strasser Sándor tkp. könyvvezető, László V.
 Dr. Szabó István ügyvéd, Schafarzik F.

Új tag : Ajánló :

Szádeczky Miklós mk. erdész, Szakmár F.
 Szalay Lajos városi főmérnök, Budai J.
 Dr. Szász István orvos, Schlesinger E.
 Székely József s.-mérnök, Sipos I.
 Szerdahelyi Zoltán joghallgató, Jablonowski J.
 Szibert Gusztáv gazdatiszt, Bohuniczky K.
 Szirányi Jenő okl. gazda, Jablonowski J.
 Szomjas Gusztáv földbirtokos, Lengyel I.
 Szócs Lajos főkertész, Zsobrowszky E.
 Tabajdi Gyula jegyző, Adamovich L.
 Takács László isk. igazgató, Tabódy J.
 Tatár György okl. gazda, Jablonowski J.
 Tóth György rk. káplán, Tóth Gy.
 Török Pál okl. gazda, Jablonowski J.
 Dr. Vadas József keresk. isk. tanár, Thaisz L.
 Varga Kálmán körjegyző, Király L.
 Vaszary Antal főerdész, Baits Gy.
 Virth János irodatiszt, Farkas Gy.
 Visnya Aladár tanárjelölt, Bartoniek G.
 Wachtel Bertalan jegyző, Guttmann I.
 Wagner Ferenc járási irnok, Nagy M.
 Walla Géza bérlő, Ihász L.
 Dr. Weinberger Jakab fogorvos, Stern Zs.
 Wiesinger Károly reálisk. tanár, Takáts Gy.
 Dr. Willhelm Ignác orvos, Gaiszt B.
 Wirkmann József mérnök, Bräuer A.
 Zabik László állami tanító, Mamuzsits J.
 Zelliger Ágoston posta-távirdatiszt, Ugray D.
 Zemplén Győző tanárjelölt, Bartoniek G.
 Zimmermann Ágost akad. tanár., Hutyrá F.
 Zoványi P. József gazdász-hallg., Székér J.
 Zöld Márton m. k. honvéd-főhadn., Pogány Á.
 Zöldág József tanító, Paszlavszky S.

A titkárság részéről előterjesztett tagok, számszerint 192-en, megválasztatnak; velők a tagok száma 7905-re emelkedett; ezek közt van 230 alapító tag és 176 hölgy.

KÖZGYÜLÉS

1898. jan. 27-ikén.

Elnök : HÖGYES ENDRE, majd WARTHA VINCZE; később SZILY KÁLMÁN.

I.

Az elnök üdvözlí az összegyűlt tagokat, jelentí, hogy Szily Kálmán elnök és báró Eötvös Loránd alelnök a megjelenésben akadályozva van és a közgyűlést megnyitja.

Az elnök előterjesztí a Közgyűlés napirendjét, melyen a tisztikar a Társulat 58-ik évi működéséről számol be; bemutatja a múlt évi közgyűlésnek hitelesített jegyzőkönyvét és a mai közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Ambrozovics Béla, Boleman István és Vámosy Mihály urakat kéri föl.

A napirend értelmében az elnökök és választmányi tagok választása van a soron.

Paszlavszky József első titkár jelentést tesz az alapszabályok értelmében visszalépő elnökökről és választmányi tagokról s felolvassa a Szily Kálmán elnök úrnak jelölése ügyében a Választmányhoz intézett következő levelét :

Tisztelt Választmány!

A létviszonyok tartóztatatlansága ép olyan ellensége az élő szervezetnek, mint a hirtelen változás. Ez lábba ejti a szervezetet, amaz megakasztja fejlődését.

Társulatok, egyesületek is élő szervezettek. Gyakori változások a vezető elemekben megakadályozzák az új alkotások megszilárdulását, a tartós változatlanság pedig elnyomja az új eszmék érvényesülését.

A Kir. M. Természettudományi Társulat 1868. januárius 8-ikán választott be először tiszti karába s azóta tizenegyszer tisztelt meg újra és újra bizalmával. E harmincz év folyamán tizenegy évig mint titkár, egy évig mint alelnök s tizenhatalc évig mint elnök vettem részt a Társulat ügyeinek vezetésében. Ha volt valami új gondolatom e harmincz év alatt, azt a Társulat választmányának mindenkor teljes mértékben élvezett bizalma s támogatása mellett, már megvalósíthattam; s ha volt valami új alkotásom, azt ennyi idő alatt meg is szilárdíthattam. Hadd jusson a vezető szál már új kézbe; s hadd jusson nekem is még idő arra, hogy Társulatunk jövőjébe, új fejlődésébe, a szemlélő örömeivel bepillantassak.

Mindezeket megfontolva, már három év előtt, a legutóbbi elnökválasztás idejében, arra kértem a t. Választmányt, hagyjon engemet ki az elnökségre jelöltek sorából. Kérésemet sem a Választmány, sem a Közgyűlés nem teljesítette, s így nekem kellett újra az elnöki tisztet — egész maig — viselnem.

Most egész határozottsággal megújítom három év előtti kérésemet; s kérve-kérem a t. Választmányt, fejezze ki elismerését és köszönetét — ha megérdemeltem — azzal, hogy kérésemet teljesíti; mert azt a kívánást, hogy egy olyan helyet foglaljak el ismét, melyet teljes meggyőződésem szerint immár másnak kell elfoglalnia, bizonyára nem vehetném köszönet s elismerés kifejezésének.

Búcsúszavakat nem intézek a t. Választmányhoz; mert reményem van, hogy a következő kérésemet is teljesíteni fogja:

Kérem, méltóztassék a választmányi tagságra jelöltek sorába nevemet is fölvenni, s így módot adni arra, hogy a Közgyűlés bizalmából a Választmány tárgyalásaiban, mint tanácsstag, én is részt vehessek.

Kérésemet megújítva, maradtam a t. Választmánynak

Budapest, 1898. januárius 17-ikén
alázatos szolgálja

SZILY KÁLMÁN,
e. i. elnök.

Ezzel kapcsolatban kifejezi az első titkár, hogy a Választmány a maga részéről nem birt megbarátkozni azzal a gondolattal,

hogy Szily Kálmán-t, ki Társulatunkat újraalkotta, ügyeit 30 éven át olyan buzgalommal, bölcseséggel és sikerrel vezette, s a kiben nemcsak a Választmány, hanem az egész Társulat bizalma is a legnagyobb mértékben összpontosul, kihagyja a jelöltek sorából.

Ezzel előterjeszti a Választmány ajánlatát az elnöki és alelnöki tisztségre, valamint a választmányi tagokra.

A Közgyűlés az előterjesztéseket tudomásul veszi.

Boleman István úr a napirend ezen pontjához kíván hozzászólni s előadja, hogy Szily Kálmán elnöknek az imént felolvasott levele egy indítvány tételére bírja. Mint a Társulatnak ugyancsak 30 éves tagja kifejti, hogy Szily Kálmán elnököt a Társulat munkásságának föllendülésében mennyire illeti meg az oroszlánrész s ennél fogva indítványozza, hogy a Közgyűlés bizza meg a választmányt, hogy a jövő évi közgyűlés elé javaslatot terjesszen, miképen lehetne a K. M. Természettudományi Társulat utolsó 30 évi korszakának és abban Szily Kálmán működésének emlékéért a Társulathoz méltóan megörökíteni.

A Közgyűlés egyhangúlag elfogadja Boleman István úr indítványát és megbizza a Választmányt, hogy a jövő évi közgyűlés elé e tárgyban javaslatot terjesszen.

Ezután a napirend értelmében a választás kerülvén sorra, az elnök szavazatszedő bizottságul Dr. Rodiczky Jenő elnökletele alatt Rajnay Béla és Dietl Ernő urakat szólítja fel azzal a kéréssel, hogy a fenforgó körülmények között előbb az elnökségre beadott szavazatokat számlálja meg s arról a közgyűlésnek azonnal jelentést tegyen; a közgyűlést a szavazatok beadásának idejére felfüggeszti.

—

A szavazatok beadása után Wartha Vincze választmányi tag jelenti, hogy Hógyes Endre alelnök, az ülés további vezetésében akadályozva lévén, őt kérte fel az ülés további vezetésére és újra megnyitja az ülést. A napirend szerint a tiszti jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Paszlavszky Józseftől. —

Tisztelt Közgyűlés!

Nem minden aggodalom nélkül foglaltam el most egy éve a K. M. Ter-

mészettudományi Társulat első titkári tisztségét, melyre a Közgyűlés bizalma emelt, mert éreztem a feladat nehézségét, mely Társulatunk sokoldalú és nagyterjedelmű munkálkodásában reám várakozik. S ha most, egy év leforgása után nyugodt lélekkel, tiszta önérzettel léphettek a Közgyűlés elé, és örömmel tehetek jelentést a Társulatnak a lefolyt évben kifejtett tevékenységéről: ezt első sorban a választmány támogatásának és tisztársaim buzgalmának köszönöm, a kiknek soha sem volt teher bármi fáradságos munka, mert velem együtt lelkesedtek a Társulat céljának megvalósításáért. De nagy köszönettel tartozom régi és új tagtársainknak is azon ernyedetlen ragaszkodásukért, melyet Társulatunk iránt olyan sokszor tanúsítottak, bizalmukért, mellyel annyiszor megtiszteltek, s meg-megnyilatkozó elismerésökért, mellyel munkakedvünket élesztették. Nincs társulat, melynek tagjai annyira összetartozóknak éreznék magukat és olyan igazán lelkesednének a célért, melyet szolgálnak, mint a mienk.

Az első irat, melyet mint első titkár hivatalosan aláírtam, kérelem volt tagtársainkhoz **BIRÓ LAJOS** új-guineai kutatásának támogatására. Nem az én érdemem sem a gondolat, sem a gyűjtés; a gyűjtés gondolata tagtársaink körében fogamzott, s épen azért jól esik visszaemlékezni a lelkesedésre, mellyel tagtársaink ez ügyet felkarolták s rövid pár hónap alatt egy szívvel-lélekkel 3600 frtot gyűjtöttek össze **BIRÓ LAJOS** számára.

Pedig tagtársaink legnagyobb része alig tudott, alig gondolt többet, mint hogy egy magyar természetbúvár a trópusok között élete kockáztatásával gyűjtőget nép- és természetrajzi tárgyakat a **M. N. Múzeum** számára; nagyon kevesen gondoltak arra, hogy adományaikkal belesegítik a magyart is abba

a nagy nemzetközi munkába, a mely a természetnek ismeretlen világait van hivatva feltárni s az életnek még sok, sok titkát, problémáját kideríteni. Micsoda kincsek azok, melyek **Uj-Guineá**-ból érkeznek a **M. N. Múzeumba**, csak az tudja, a ki kissé bepillantott a nemzeteknek tudományművelő ideális törekvéseibe és látja, mint vetélkednek az egyes nemzetek, hogy a természet kutatásában egymást felülmulják. Milyen nemzeti büszkeséggel mutatja a francia a madagaszkári »typus«-okat, az angol s más nemzetek a nagy expedíciók szerzeményeit, melyek a tudománynak új irányt adtak, az ismeretekre új fényt árasztottak! Igaz, talán merész is vagyok, mikor **BIRÓ** gyűjtését ilyen milliiókat emésztő vállalkozásokkal teszem párvonalba; de nem zárkozhatom el előle, nem engedni a fölött való örömem, hogy immár a mi Nemzeti Múzeumunknak is lesznek új-guineai »typus«-ai, melyekkel az ismeretkört szélesbíti és büszkén állhat velök oda a nagy nemzetek múzeumai sorába. Bizonyára örömmel tölt el mindnyájunkat az a tudat, hogy ez eredményhez a **K. M. Természettudományi Társulat** is hozzájárult, ha talán nem is olyan mértékben, mint az ügyért való lelkesedésében óhajtotta volna.

Ha ez az ügy nem volt volna olyan országos, annyira nemzeti s tagtársaink nemes buzgalma olyan jellemző, ama nagy megtiszteltetés felemlítését tettem volna jelentésem első helyére, melyben bennünket Társulatunk fenséges Pártfogója, **JÓZSEF FŐHERCEG Ő FENSÉGE** részesített, midőn a mult év szeptember 22-ikén kelt levelével »Égiháború a Vaáli völgyben« czímen rendkívül érdekes megfigyelésének leírását küldte meg Közlönyünk számára. Tanúsága volt ez nemcsak az érdeklődésnek, mellyel **Ő FENSÉGE** Társulatunk munkálkodását kíséri, hanem ama jóindulatnak

is, mellyel törekvéseinket előmozdítani mindenkor hajlandó.

Megtiszteltetésnek, a Társulat tudományos és népszerűsítő munkálkodása iránt tanusított bizalom és elismerés kiváló jelének kell tekintenünk a *Földművelésügyi m. k. miniszteriumnak* azon iratát, mellyel Dr. D a d a y J e n ő tagtársunk »A magyarországi tavak halainak természetes tápláléka« című s a Földművelésügyi miniszterium segítségével készült munkájának kiadásával és terjesztésével Társulatunkat bizta meg. A munka meg is jelent Társulatunk kiadásában, s ha a gyakorlati haltenyésztő talán nem is találja meg benne mindazt, a mit czéljaira értékesíteni kívánna, jó szolgálatot fog az tenni vízünk mikroszkópi világának kutatásában és megismerésében.

Máskülönbén Társulatunk működése az alapszabályok kijelölte s a sok évi tapasztalat megállapította rendes mederben folyt, a Természettudományi Közlönnel és Pótfüzeteivel, népszerű és szakelőadásokkal, a Könyvkiadó-Vállalattal és tudományos munkák kiadásával, valamint hasonló törekvésű vállalkozások támogatásával igyekezővén a természettudományi ismereteket terjeszteni, irántok érdeklődést kelteni s hazánk természeti viszonyainak tanulmányozását előmozdítani.

Legnagyobb körben szolgálta törekvéseinket a *Természettudományi Közöny*, melynek XXIX-ik kötete jelent meg ez évben 329—340-ik füzeteivel, 42 íven adva a természettudományok minden ágából népszerű ismertetések, eredeti és fordított cikkeket, tudósításokat és magyarázatokat s 7800 példányban terjedt el, oktatta, felvilágosítva az országot minden részében.

Társa és kiegészítője a Közönynek a *Pótfüzetek*, melynek 40—44-ik füzete jelent meg ez évben, 15 ívnyi terjedé-

lemben. — 3700 példányban ment szét e folyóiratunk a megrendelő tagtársaknak, szakszerű ismertetésekkel s az egyes szakosztályokban tartott előadások közlésével egészítvén ki a Közöny népszerű közleményeit a természettudományok minden ágából.

Már tisztán egyetlen szaktudomány, a chemia szolgálatában állott a *Magyar Chemiai Folyóirat*, melyet 1897. évtől I l o s v a y I. a j o s és M o l n á r N á n d o r szerkeszt. E folyóiratnak III-ik kötete jelent meg a múlt évben, 28 íven, kiválóan az ásványtan-chemiai szakosztályban tartott, önálló tanulmányokon alapuló előadásokat s a chemia újabb vívmányait, irodalmi jelenségeinek ismertetését közölve. Talán nem csalódom, midőn azt hiszem, hogy e folyóiratunk törekvéseit őszinte örömmel üdvözik mindazok, a kiket hajlamuk, hivatásuk, foglalkozásuk a chemia tudománya felé vonz, vagy kényszerít, hiszen az egyedüli magyar folyóirat, mely e téren irodalmat teremt s kivált szerencsésen választott mellékleteivel régen érzett hiányokat pótol. Nem megbecsülhetetlen segédet bir-e a gyógyszerész, a tanár, a kezdő bűvár T h a n K á r o l y-nak *A qualitativ chemiai analysis elemei-t* tárgyaló munkájában, mely e folyóirat első kötetének volt melléklete, s ezzel kapcsolatban L e n g y e l B é l á-nak *A quantitativ chemiai analysis elemei* című munkájában, mely a második évfolyam mellékleteként a múlt évben jelent meg mint önálló kötet; s végre, lehet-e magyar törvényszéki orvos, törvényszéki chemikus, a ki nélkülözni tudná *A törvényszéki chemia elemei-t*, mely Felletár E m i l és J á h n J ó z s e f összeállításában a harmadik évfolyam mellékleteként jelent meg? Rövid három év alatt ilyen gazdag termést csak a legönzetlenebb buzgalom hozhatott létre, mely előtt meg kell hajolni mindenkinek, a

ki a magyar szakirodalom művelését, gyarapodását őszintén szívén viseli. Majdnem nehezemre esik azért a kötelesség, mellyel jelentenem kell, hogy kiadványaink között ez a folyóirat terjedt el legcsekélyebb számban, a meny nyiben előfizetőinek száma nem több mint 500.

Midőn a Társulatnak általános természettudományi működése köréből egyes szakok kiválnak, hogy ama szakkört önállóan s behatóan műveljék, az annak az örvendetes jele, hogy a komoly munkások, a mélyebbre vágyó kutatók száma szaporodik: de ha eme munkájokban tágasabb körből nem támogatják, az azt tanúsítja, hogy igen sokan vannak — ezt részben a Pótfüzetekre is értem — a kik csak a felszínen szeretnek a játszi verőfényben sütkérezni, de az igaz gyöngyért mélyebbre ereszkedni félnak, vagy nem is tudnak. Kivánjunk, t. Közgyűlés, hogy Társulatunk tudományosabb irányú vállalatainak, a Pótfüzeteknek és a Chemiai folyóiratnak jövőben ne csak buzgó munkásaik kerüljenek, hanem lelkes pártolóik és támogatóik is legyenek a házában sokan.

Nagy tényező valamely ügy előbbrevitelében az irodalmi közléseken kívül az élő szó. Társulatunk e tényezőhöz nyilvános előadásaiban fordul és, ha a zsúfolt termeknek jelentőséget tulajdonítunk — a mint hogy kell is —, hivalkodás nélkül mondhatja, hogy sikerei e téren számot tevők. Bizonyára sokan emlékeznek még a mult tél azon estéire, melyeken Dr. Pertik Ottó egyet. tanár tartott előadásokat, bevezetvén hallgatóit ama parányi teremtmények sajtászerű lényébe, életébe, bámulatos tulajdonságainak ismeretébe, melyeket általánosan *bakteriumoknak* neveznek; emlékeznek, mennyire megtelt minden este az egyetem ásványtani intézetének nagy előadó-

terme díszes közönséggel, tanulni, ismerni vágyókkal. Hiszem, hogy mindannyian sokat tanultunk a mutatóványokkal gazdagon illusztrált előadásokból. Fogadja a tudós előadó ismételve is őszinte köszönetünket.

Nagy közönség töltötte meg az egyetem fizikai intézetének tágas előadótermét is ama két népszerű előadáson, melyet Dr. Klupathy Jenő tanár tartott *az elektromos hullámokról*, történetét, fejlődését vázolván s jelen állapotát mutatva be a fizikai tudományok ama legújabb vívmányainak, melyek alapján a vezető drót nélkül való telegráfózás eszméje immár megvalósul. A t. Közgyűlés megengedi, hogy e helyről is köszönetet mondjak az előadónak. Tagtársainknak régen volt alkalmuk ilyen tanulságos és meggyőző kísérleteket látni, melyek egyrészt magát a tárgyat világosították meg, másrészt pedig fényesen igazolták, mennyire nem szabad gyakorlati szempontból kevésre becsülni az aprólékos laboratóriumi kísérleteket és kutatásokat. Jótékony harmat az mind, mely életre kelti a csírában szunnyadó gondolatot az egyik, s gyümölcsöt fejleszt a másik, vagy harmadik agyvelő termékeny talajában.

E kis kitérést azért engedtem meg magamnak, t. Közgyűlés, mert Társulatunk *szakosztályainak munkálkodásában* bizonyos mértékben szintén olyan aprólékosnak látszó foglalkozás nyilvánul. Egyik tagtársunk például a vizek újabb mikroszkópi lényeiről értekezik, a másik lepke-pygmaeusokat ismertet, a harmadik hazánk flórájának új polgárait mutatja be, vagy a rendellenességek ismeretéhez csatol adatokat; az élettani szakosztályban az életfolyamat minuciózus kérdéseivel, s a chemiaiban, a többi között, finomabb vizsgálati módszerekkel foglalkoznak. Hát bizony mindezek csak porszemek a természettudományok

nagy épületében; de ki tudja, nem találja-e meg közöttök valaki épen azt, a melyet maga más úton hiába keresett; ki tudja, nincs-e közöttök az a láncszem, mely az eddigi hézagos ismereteket egészé kapcsolja a szervező, összehasonlító agyvelő műhelyében! Darwin, — si licet minima componere magnis — mikor a Cordillerákon és az óceáni szigeteken gyűjtögetett csigát, bogarat s más effélet, bizony nem is sejtette, hogy az alakok s a megfigyelések egybevetése milyen forradalomszerű eszméket fog teremteni a gondolkodó, az elemző és összehasonlító, az élesen ítélő és szigorúan következtető elme világában. Részemről folytonos érdeklődéssel kísérem és őszinte örömmel üdvözlöm szakosztályaink buzgó munkásságát és kérem a t. Közgyűlést, mondjon velem együtt köszönetet a szakosztályok elnökeinek és jegyzőinek, mint a kiket első sorban illet meg az érdem önzetlen fáradozásukért. Négy szakosztályunk, t. Közgyűlés, nem kevesebb mint 108 tárgyról tartott a lefolyt évben előadást; nevezetesen az *állattani szakosztály* 9 ülésen 31-ről, az *életteni* 6 ülésen 17-ről, a *növénytani* 9 ülésen 38-ról s az *ásványtan-chemiai* 8 ülésen 22-ről.

E nagy számra való tekintetből talán felment a t. Közgyűlés, hogy az egyes előadókat név szerint, s az előadásokat egyenként felsoroljam, annyi- val inkább, mert a szakosztályokról még egyéb mondanivalóm is van. Több közérdekű eszme fakadt ugyanis szakosztályaink munkálkodása közben hazánk természettudományi állapotainak javítására, melyek fölemlítését nem mellőzhetem. Hiszen a szakosztályok működése a Társulat működése.

A növénytani szakosztály *általános botanikai műszótár* elkészítésén dolgozik, melynek hivatása, hogy a tudományos botanikában jó magyar nevet

állapítson meg s az irodalomban egyöntetű használatot biztosítson.

Az állattani szakosztályban került fel, mely azután a növénytanival kapcsolatban tárgyalta az *édesvízi és tengeri megfigyelő állomások ügyét hazánkban*. A tárgyalásnak annak idején egy emlékirat volt az eredménye, melyet a Választmány a kereskedelem-, a földművelés- és a közoktatásügyi miniszteriumhoz nyújtott be. Nem újdonságképen, hanem azért, s örömmel teszek erről jelentést, mert a lefolyt évben a Vallás- és Közoktatásügyi m. k. miniszterium néhány erre vonatkozó kérdéssel kapcsolatban arról értesítette Társulatunkat, hogy a Kereskedelemügyi miniszteriummal együtt hajlandó e kérelmünket legalább egy irányban megvalósítani. E jelentésemhez csak azt az óhajtást csatolom, vajha elérkeznék tényleg s mielőbb az idő, midőn mi magyarok is részt vehetnénk abban a nagy munkában — a tenger életének tanulmányozásában és kincseinek közgazdasági okoskerü kihasználásában — melyben más nemzetek már régen szorgoskodnak.

Ugyancsak az állattani szakosztályból indult ki a *magyar természetrajzi múzeum kérdése*. E szakosztály egyik ülésén, melyen a növénytani és ásványtani szakosztály tagjai is jelen voltak, Herma n O t t ó fejtegette a mai állapotot s azt a kiváló szerepet, melyet a leíró természetrajz a nagy nemzetek kulturájában s a világnézet alakulásában betölt. Ez előadásnak a rokon szakosztályok küldötteinek közreműködésével egy memorandum volt az eredménye, mely az említett szempontok alapján, figyelmébe ajánlja a Vallás- és Közoktatásügyi m. k. miniszteriumnak a természetrajzi múzeum ügyét, a mai követelményeknek megfelelő szervezését. A választmány szívesen csatlakozott a szakosztályok kívánságához és a memorandumot saját

nevében rendeltetése helyére juttatta. A közel jövő talán nem kedvező az új természettudományi múzeum eszméje megvalósításának, de a Természettudományi Társulat önérettel jegyezheti fel, hogy e tudományág művelésének, modern alapokon való szervezésének fontosságára idejekorán reámutatott.

Jelentékeny munkát végez Társulatunk a természettudományok művelése és terjesztése terén külön kiadványaival, nevezetesen azokkal a tudományos művekkel, melyeket »országos érdekű kutatások« címén foglalunk egybe, és »könyvkiadó vállalatával«.

Az országos érdekű kutatások köréből a múlt év folyamán négy munka jelent meg Társulatunk kiadásában: 1. A zempléni szigetegység geológiája, Szádeczky Gyulától; 2. A légnyomás Magyarországon, Róna Zsigmondtól; 3. A Craspedomonadinák szervezete, Francé Rezsőtől, és A magyarországi tavak halainak természetes tápláléka, Dada Jentől; ez utóbbi a Földművelésügyi m. k. minisztérium segítkezésével. Róna művéhez német nyelvű kivonat van csatolva s Francé munkája egész terjedelmében németül is megjelent, hogy, mint speciális szakmunkák, a külföldnek is hozzáférhetőek legyenek.

Ide csatolhatom azt a két munkát is, melyeket már említettem, mint a Chemiai Folyóirat mellékleit, A kvantitatív kémiai analysis elemeit, Lengyel Bélától és A törvényszéki kémia elemeit Felletár Emil-től és Jahn József-től, melyek mint külön kiadványok ez év folyamán jelentek meg.

Örömmel jelentem végre, hogy ama nagy irodalmi vállalkozásunk, mellyel hazánk ezeréves fennállásának emlékét ünnepeljük, értem a *Magyar Birodalom állatvilágának rendszeres lajstromát*, szépen közeledik befejezéséhez. Megjelent

belőle a Protozoák, Coelenteráták állatköre, az Arachnoideák, Crustaceák és Myriopodák osztálya, s a rovarok osztályából a Lepidopterák és Coleopterák rendje. Mennyi szorgalom, mennyi odaadó munka gyümölcse már e néhány füzet is, elgondolhatja, a ki csak beléjük tekint is. Mint a méh ezer meg ezer virágból szedegeti össze a cseppre való mézet, úgy kellett itt is az egyes szerzőknek az irodalom tág mezején szétszórt virágokból és a különféle gyűjteményekből, vagy magából a nagy természetből összeböngészni, megbírálni, egybevetni, megrostálni az egyes adatokat, hogy hiteles jegyzékét állítsák össze a hazánkbeli ez ideig ismeretes állatfajoknak. De nincs még itt az ideje, hogy a befejezésre váró művet méltassam; ennyit is csak azért mondtam, hogy egyrészt tagtársainkat s az érdeklődőket a mű megjelenése iránt megnyugtassam, másrészt, hogy Társulatunk múlt évi munkásságának e téren teljes képét adjam.

Legyen szabad azonban ez egy évi munkásság határán pár perczre megállapodnom és az országos érdekű kutatások intézményének multjára visszatekintennem. Most 25 éve, tisztelt Közgyűlés, hogy a magyar törvényhozástól 1870-ben megszavazott országos segélyből az első művek (Stahlberger Emil, Árapály a Fiumei-öbölben s Krenner József, A dobsinai jégbarlang) Társulatunk megbízásából készültek, majd kiadásában megjelentek. Ez a momentum indít, hogy ne csak magam tekintsek végig ama művek hosszú során, melyek az országos segélyből ez idő alatt megjelentek, hanem a t. Közgyűlés színe előtt is rámutassak arra a munkásságra, mely Társulatunk körében e huszonöt év alatt pezsgett. Kerek számú ötven nagyobb, sokszor valóban nagy s tudományos munkának

címét tudnám e soron említeni, ha nem tartanék tőle, hogy a t. Közgyűlés türelmét nagyon is próbára teszem. Van 13 *állattani* munka, köztök Herman Ottó, Magyarország pókfaunája, 3 kötetben, 10 táblával; Bartsch Samu, A sodró-állatkák és Magyarországon megfigyelt fajaik, 4 műlappal; Horváth Géza, Magyarország bodobácsféléinek magánrajza, 1 táblával; Pungur Gyula, A magyarországi tücsökfélék természetrajza, 6 táblával; Dada Jeno, A magyarországi Myriopodák magánrajza, 4 táblával; Kohaut Rezső, A magyarországi szitakötőfélék természetrajza, 3 táblával. Mindmegannyi egy-egy lépés hazánk állatvilágának megismeréséhez. Az 5 *növénytani* mű közül csak Hazslinszky Frigyesnek A Magyar birodalom Zuzmóflórája és Mohflórája, meg Simonkai Lajos, Erdély edényes növényeinek foglalatja című műveket emelem ki, mint kiválóakat. Megjelent 8 nagyobb *ásványföldtani* munka, közöttök Kerpely Antal, Magyarország vaskövei és vasterményei, Maderspach Livius, Magyarország vasércfekhelyei, Inkey Béla, Nagyág földtani és bányászati viszonyai, Schafarzik Ferencz, A Cserhát eruptív kőzetei, Primics György, A Csetrás hegység geológiája és ércztelerei. A 4 *gazdasági* munka — Békessy László A tejgazdaság és sajt készítés 202 rajzzal, Hensch Árpád, Az okszerű talajművelés 117 rajzzal, Jablonowski József, A szőlő betegségei és ellenségei 76 rajzzal, és Petrovics István, A homoki szőlők telepítése és művelése — bizonyára mindmegannyi hézagot töltött ki irodalmunkban. A *fizika köréből* 5 munka járult a sorozathoz — Stahlberger Emil, Az árapály a Fiumei-öbölben, 8 táblával; Schenzl Guido, Magyarország földmágnességi viszonyai, s

Útmutatás földmágnességi helymeghatározásokra; Czögler Alajos, Fizikai egységek s Gruber, Útmutatás földrajzi helymeghatározások végzésére. A *meteorológia* terén is akadtak munkások s 3 nagyobb művökkel járulnak hazánk meteorológiai viszonyainak ismeretéhez. Első helyen s majdnem egyedül áll itt Hegyfok Kabos, turkevei plébános, a meteorológiának lelkes művelője, A májushavi meteorológiai viszonyok Magyarországon és A szél iránya hazánkban című két becses munkájával. A *chemia* köréből — nem számítva Than Károly, Lengyel Béla és Felletár-Jáhn tagtársainak már említett műveit, melyek kiadásához különben az országos segély szintén hozzájárult — 9 önálló munka jelent meg; elég felemlítenem Kosutány Tamásnak Magyarország dohányjairól szóló tanulmányát, és A borászat könyvét, melyet Csanády Gusztáv és Plósz Pál irt. Végre kiadott Társulatunk az országos segélyből 3 *bibliografiai* munkát, nevezetesen Magyarország természettudományi és matematikai könyvészetét 1472-től 1885-ig, idősb Szinnyey Józseftől, s a Magyar állattani irodalom jegyzékét 1870-től 1890-ig, Dada Jeno-tól. A kisebb dolgozatokat, barlangkutatásokat, meteoritek gyűjtését stb., melyekre szintén áldozott a Társulat: nem is említem.

És e futólagos áttekintéshez kommentárt sem csatolok; fölösleges ott a szó, a hol a tények beszélnek. Annyit minden esetre mondanak, hogy Társulatunk e 25 év alatt a Magyar Föld természeti viszonyainak kutatásában sokat tett, hogy a befektetett tőke gazdag kamatokat hozott, melyek a magyar tudományos törekvések komoly méltatásának nemcsak itthon, hanem a külföldön is új gyümölcsöző tőkéjévé vál-

nak; kiviláglik belőlök az is, hogy avatott munkások immár hazánkban is vannak a természettudományok minden ágában, csak legyen mód munkájok értékesítésére és közzétételére. Olyan lélekiemelő, visszapillantanom azokra az évekre, midőn Társulatunk nyílt pályázatokat hirdetett megállapított sor szerint az egyes tudományágakból és elsőrangú szakembereink vetélkedve ajánlkoztak egyes részek, egyes tárgyak kidolgozására: és olyan nyomasztó látnom, hogy e pályahirdetések pár év óta nem hangzanak közgyűléseinken. Az ad csak vigasztalást, hogy ez állapotnak se a Társulat, se a munkások nem okai. Pénztárnokunk számokkal tudja ez okot kifejezni. De én is megmondhatom, hogy az eddigi országos segély (4000 forint) mai nap már nem elegendő új pályázatok hirdetésére, hazai kutatások támogatására és a beérkező kész munkák kiadására. Jelenleg is 16 nagyobb munka van megbízásból készülőben, s csak szerencsének tekinthetjük, hogy egyik-másik lassabban készül. Pedig a lefolyt huszonöt év alatt a tudományosan munkálkodók száma nagyon megnövekedett; az intézetekben, laboratóriumokban serényen folyik a munka és mindnyájan érezzük is, hogy a tudományos világ nagy versenyében részt kell vennünk. Csodálatos azért, hogy eme törekvés megvalósítására való eszközök iránt kevés érzék található, s ahol megvan az érzék, hiányzik az anyagi erő. Hallomásból tudom, hogy Bíró Lajos gazdag küldeményeinek tudományos feldolgozásán serényen munkálkodnak, sőt egyes részek készen is vannak és — a szerzők íróasztaluk fiókjában várják, míg pénz kerül kiadásukra, vagy — a míg meg nem előzik más nemzetek fiai, a kik nemcsak serényen dolgoznak, hanem mohó sietséggel igyekeznek is munkásságuk eredményét közzé tenni;

ekkor azután kárba vész a munka s elmarad a dicsőség, — az egyéné és a nemzeté is.

De nem fűzöm tovább a gondolatok lánczát s a jövő huszonöt évbe vetett bizodalommal fejezem be jelentésemnek e részét.

Örvendetesebb és vigasztalóbb jelentést tehetek kiadványaink népszerű csoportjáról, a *természettudományi könyvkiadó vállalatról*, melynek IX. ciklusa folyik s aláíróinak száma 1800. Nem volnánk a természettudományi ismeretek terjesztésének igazi lelkes hivei, ha ez eredménnyel, mely — mint mondani szokták, a mi viszonyaink között — különben elég szép, akár morális, akár materiális oldalát tekintve, megelégednénk.

Excelsior! t. Közgyűlés; e kiadványainknak a Kárpátoktól az Adriáig kétszer, háromszor annyi példányban kellene elterjedni, akkor talán mondhatnók, hogy célunkhoz lassan közeledünk. Milyen hasznos és szép két munkával gazdagította e vállalatunk a mult évben is irodalmunkat. Az egyik, F. Schmidt »A gyakorlati fotografozás kézikönyve«, várva várt segédje a sok műkedvelő fotografusnak, de mélyebb bepillantásra vezet e már-már a művészetek sorába emelkedő foglalkozásban az egyszerű érdeklődőt is. A másik, C. Keller »A tenger élete«, megismertet az oceánok csodálatos alakjaival, a szervezeteknek bámulatos alkalmazkodásával s mindazzal a köztudatba való eredménynyel, melyekre újabb időben a nagy nemzetek áldozatkészségéből a mélytengeri kutatások útján jutottak. A ki lapozgatni kezdi, s látja díszes illusztrációit, bizonyára félre nem teszi olvasatlanul.

Keller, »A tenger élete« éppen a 60-ik kötete a könyvkiadó-vállalatnak, mely ugyancsak 25 évvel ezelőtt indult

meg. Hatvan kötet természettudományi munka magyar nyelven! És milyen nevek e munkák homlokán! Cotta, Darwin, Huxley, Tyndall, Helmholtz, Reclus, Emery, Guillemin, Lubbock, Brehm, a külföldiek sorából, Lóczy L., Herman O., Ilosvay L., Heller Á., Schmidt S., Wartha V., Szabó J., Klug N., Thánhoffer L. a hazaiak közül. Sokkal ismeretesebbek e munkák, t. Közgyűlés, semmint szükségét érzém, bár az alkalom nagyon kecsegtet, hogy irodalmi és tudományos értékeket emlegetsem; elmondták azt mások, s meg fogja örökíteni természettudományi irodalmunk története. Társulatunk azonban ma is büszkén tekinthet végig e hatvan kötetten s új erőt, új lelkesedést meríthet belőlök a jövőző munkára, tagtársaink pedig a vállalatnak további pártolására és terjesztésére.

Társulatunk, ámbár anyagi ereje, viszonyítva széles körű és sokféle munkálkodásához, igen korlátoltnak mondható, nem zárkózott el olyan áldozatok elől sem, melyekkel egyes más, körén kívül álló természettudományi vállalkozások céljait előmozdíthatta. Így segítette a »Magyar Chemiai Folyóiratot«, a »Magyar Ornithológiai Központot« és a »Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn« című folyóiratot.

Mit nyújtott társulatunk körén belül a Magyar Chemiai Folyóirat, már elmondottam, s általában ismeretes is.

Kevesebben tudják talán, milyen munkát végez a *Magyar Ornithológiai Központ*. Feladatául tűzte ez ki, hogy a madárellet jelenségeit, főleg pedig a vándormadarak vonulását hazánk egész területén rendszeresen megfigyeljék, az adatokat följegyezzék s majdan szabatosan megállapítsák azokat a törvényszerűségeket, melyek az egyes madárfajok vo-

nulásában szerepelnek. Bizonyára nem kicsinylendő feladat. Az intézmény »Aquila« czímen madártani folyóiratot ad ki, mely az ország különböző részein a madárelletre s a vonulásra vonatkozó egyes megfigyeléseket s a belőlök levonható eredményeket magyar- és más európai nyelven közli s így a magyar munkásságot a külföldnek is hozzáférhetővé teszi. Legújabban a hazai madárfajok magyar nevének megállapításával foglalkoznak az irodalomban meglevő s a nép nyelvén élő madárnevek összegyűjtése alapján. Azt hiszem, mindez nagyon találkozik a Term. tud. Társulat törekvéseivel.

A »*Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn*« a m. tud. Akadémia és Társulatunk szakülésein tartott előadásokat közli német nyelven egészben, vagy bő kivonatban, tehát arra szolgál, hogy matematikai és természettudományi munkálkodásunkat megismertesse a külfölddel. E vállalat Társulatunk segítségét azzal viszonzza, hogy megjelenő köteteiből 150 példányt bocsát rendelkezésére, melyek — az »Aquila« 80 példányával egyetemben — ugyanannyi értékes kiadványcserét biztosítanak könyvtárunknak.

Ügyeinket tulajdonképen a Választmány vezette és intézte 8 rendes ülésen. A múlt évi közgyűlés után az első ülésen 1897. februárius 17-ikén állapította meg az évi költségvetést s választotta meg alapszabályaink értelmében titkos szavazással a pénztárnokot és a könyvtárnokot: pénztárnokul egyhangúlag Lengyel István urat s könyvtárnokul Ráth Arnold tanár urat. Ugyanezen ülésen jelentette Konkoly Thege Miklós úr, hogy a választmányból kilép. A választmány, a lemondást elfogadva, helyére az alapszabályok értelmében Kövesligethy Radó tr. urat hívta meg, mint a ki a

legutóbbi közgyűlésen a választmányi tagságra a legtöbb szavazatot kapta. Február 27-ikén hunyt el Jurányi Lajos választmányi tag; helyére ugyanazon alapon Schilberszky Károly tr. urat hívta meg a választmány. A választmány megbízásából és képviselőként vett részt Entz Géza tanár 1897. április 6-ikán azon az ünnepélyen, melyen Hadházon Földi János, a természetrajz magyar nyelven tanítása úttörőjének síremlékét leplezték le. A folyó ügyeken kívül három emlékirattal foglalkozott a választmány, nevezetesen a természetrajzi múzeum, a vízi megfigyelő állomások és a magashegyi obszervatórium ügyére vonatkozóval. A két első a vallás- és közoktatásügyi, a harmadik a földművelésügyi m. kir. miniszteriumban várja elintézését.

Jelentésem teljessége követeli, hogy a temetőbe is elvezessem a t. Közgyűlést. Sok új sírhant borul ott tagtársaink porára, kik életükben Társulatunknak pártolói, munkásai voltak. A titkárság a múlt év folyamán 99 tagtársunk elhunytáról értesült, a kik között ott van Jurányi Lajos egyetemi tanár, ki egy negyedszázadon át volt választmányunk tagja; Gschwindt Mihály gyáros, 1868 óta örökítő tag; Brassai Sámuel és Pulszky Ferencz, a két agg tudós a Társulatunknak több mint ötven éven át tagjai; Kondor Gusztáv és Kovács József egyetemi tanárok. Áldozunk egy percet kegyelettel, t. Közgyűlés, a halottaknak és őrizzük meg emlékeztetőket soká.

Vesztéseinket szerencsére pótolják az új tagok. Társulatunk neve, működése, folyóirata mind szélesebb és szélesebb körben válik ismeretessé s mindenfelé akadnak, a kik nagy örömmel szegődnek zászlója alá, még pedig nemcsak a rendes tagok sorába, hanem

azok közé is, a kik alapítványtevésével örökítik meg nevüket a Társulat történetének lapjain. A múlt évben is 7-en léptek alapító tagtársaink sorába, nevezetesen:

Dr. Aujeszky Aladár orvos
100 frttal;

Barkassy Géza min. tanácsos
200 frttal;

gr. Degenfeld-Schomburg
Pál 100 frttal.

Lende Ede főerdész 60 frttal;

Dr. Melczer Gusztáv tanár
100 frttal;

Schmidt Antal tanár 100 frttal;

Dr. Stiller Bertalan egyet.
tanár 100 frttal;

Ezekkel az alapító tagok száma 230-ra emelkedett. Összesen pedig 758 új tagot választottunk, kikkel a tagok létszáma 7905-re emelkedett.

Ime, t. Közgyűlés, milyen közel járunk már ahhoz a nagy számhoz, a 8000-hez, melyhez 1889. márczius havában tagtársainkhoz intézett körlevél értelmében az az ígéret van kötve, hogy ez esetben a Közlöny nem havonként, hanem kéthetenként fog megjelenni. Hallottam is már örvendezve emlegetni, hogy e remény nemsokára megvalósul, s épen azért jegyzem meg, hogy t. tagtársaink egy jelzöt nem vesznek figyelembe. Igen, ha a »fizető« tagok száma eléri a 8000-et, a Közlöny kéthetenként, mindenkor 2¹/₂ ív tartalommal fog megjelenni. De lám, a múlt évben is december végeig csak 6745 tagtárs felelt meg fizetésbeli kötelezettségének!

Rosszul ismerném azonban tagtársainkat, ha ama reményemnek nem adnék kifejezést, hogy ama remény nagyon, nagyon közel jövőben megvalósulhat.

A közgyűlés, mikor végig tekintünk egy-egy évi munkásságunkon, azt hiszem, mindig ünnep a Természettudományi Társulat életében; de akkor, mikor a

Közlönynek kéthetenként való megjelentéséről tesznek majd utódaink jelentést, nagy, sátoros ünnepe lesz az a természettudományi ismeretek terjedésének hazánkban.

Erre törekedni kötelességünk!

Az elnök jelenti, hogy a szavazatszedő bizottság az elnökségre beadott szavazatok összeszámlálásával elkészült és kihirdeti a választás eredményét: Beadott összesen 102 szavazat, ebből érvénytelennek találtatott 3, az abszolút többség 50. Megválasztott elnöknek Szily Kálmán 67 szavazattal, alelnöknek Hógyes Endre 66, és báró Eötvös Loránd 60 szavazattal.

A közgyűlés az eredmény kihirdetését éljenzéssel üdvözli.

Az elnök kéri a közgyűlést, hogy Szily Kálmán ujonnan megválasztott elnököt a választás eredményéről küldöttség útján értesítse. A közgyűlés az indítványt elfogadja és a küldöttségbe Ambrozovics Béla, Ilosvay Lajos és Pethő Gyula urakat jelöli ki, mire az elnök a közgyűlést felfüggeszti.

Szily Kálmán elnök a bizottság élén a gyűlésben megjelenik, s a közgyűlés éljenzéssel üdvözli.

Wartha Vincze ideiglenes elnök meleg szavakkal üdvözli az elnököt, értesíti őt, hogy a közgyűlés három esztendőre újra megválasztotta elnökévé, s kéri, hogy a Társulat bizalmának eme megnyilatkozását ez alkalommal is fogadja el és vezesse a Társulat ügyeit tovább is, igérvén a tagtársak nevében is, hogy hiven fogják követni.

Szily Kálmán erre a következő beszédet intézi a Közgyűléshez:

»Tisztelt Közgyűlés!

Már három évvel ezelőtt, mikor a Társulat Választmánya az akkori tisztújításra a kijelölésekről tanácskozott, kértem, hogy nevetem ne vegyék föl a kijelöltek sorába s engedjék meg, hogy annyi évi szolgálat után az elnöki tisztelet más kezeibe tehessem le. E kérésemre nem az indított, mintha a Term. tud. Társulat iránti szeretetem szívemben kihűlt volna, hiszen e szeretet csakis szívemmel együtt fog kihűlni; nem is az, mintha az elnöki és a választmányi tagjai között valami ellentéték merültek volna fel, hiszen a Választmány minden egyes tagja folyton folyvást elhalmozott bizalmának megható jeleivel

s bátran mondhatom, hogy a mi Társulatunk választmányi ülésein oly szép egyetértéssel s valódi ügyszeretettel folynak a tanácskozások, hogy az elnöknek valóban öröm az elnöklés. Kérésemre egyáltalában nem személyi ok, hanem mély meggyőződésből folyó elvi ok indított, t. i. az, hogy az én meggyőződésem szerint bármely tisztnek túlságos hosszú ideig egy kézben hagyása előbb-utóbb rossz eredményre vezet. Változás az élet föltétele; hosszú változatlanságnak előbb-utóbb pangás a következése. Netáni hála és az ismeretlen jövőtől való félelem, a tisztviselők újra és újra megválasztásában rossz tanácsadók; nem szabad a folytonos fejlődésnek útját szegniök.

Három évvel ezelőtt a Választmány arra kért, ne ellenezzem kijelöltetésemet s ha a bizalom ismét felém fordul, fogadjam el az elnöki tiszteletet; három év múlva majd beszélhetünk újra a dolgról.

Engedtem a Választmány kérésének, de egyszersmind kijelentettem, hogy a három év leteltével, mikor már 30 évet töltöttem a Társulat szolgálatában, okvetetlenül kérni fogom, hogy az öreg szolgát immár bocsássák el.

A három év letelt. E napokban levelet intéztem a Választmányhoz s egész határozottan megújítottam kérésemet. A Választmány azonban ismét fölvetett a kijelöltek sorába. Appelláltam a közgyűléshez, a mire a t. Közgyűlés ime azzal felelt, hogy ismét megválasztott. Nem tilthatom meg szívemnek, hogy el ne árulja: mennyire jól esik neki e kítüntető bizalom és a Társulatnak személyemhez annyszor tanúsított ragaszkodása; de eszem ellentmond s azt tanácsolja: »ne hallgass a szívedre. Mindennek végének kell egyszer lenni, így a te elnökségednek is. Hisz magad mondtad, hogy a túlságos hosszú ideig tartó szolgálat soha sincs az ügy javára, s a szíved dobogása most mégis eltántoritana!«

Nem, t. Közgyűlés, a választást oly értelemben, a mint azt megtenni méltóztatott, nem fogadom el, meggyőződésből nem fogadhatom el. De belátom, hogy visszavonulásom e perczben bonyodalmakat idézhetne elő. Utódom személyisége még nem domborodhatott ki; a vaktában tett választás pedig ritkán üt ki jól. Ennek én a Társulatot kitenni nem akarom. A választást elfogadom oly értelemben, hogy az elnöki tisztelet a jelen 1898. évben viselői fogom; 1899. januáriusban újra rendes közgyűlés lesz; akkor be fogok számolni 31 évi működésemről s átadom helyemet utódomnak, a kire nézve ez

év alatt a Társulat közvéleménye megállapodhatik. De a Társulattól akkor sem fogok bucsút venni. Azt hiszem, a t. Közgyűlés, ha élek, juttat majd számomra helyet a Választmányban s a Társulat iránti ragaszkodásomat, s annyi éven át szerzett tapasztalataimat hűségesen értékesíthetni fogom.

Ily értelemben köszönöm megválasztásomat s ily értelemben az elnöki tisztet, mint a t. Közgyűlés bizalmának drága tanújelét ezennel elfogadom.»

A Közgyűlés éljenzéssel üdvözli az elnököt.

A napirend szerint a pénztárnoki jelentés van a soron.

III.

PÉNZTÁRI JELENTÉS.

— Lengyel Istvántól. —

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Szellem és anyag karöltve jár. Társulatunk is szerves egész; az ő működésének eredményei is szellemiek és anyagiak, melyek egymást kölcsönösen föltételezik és támogatják. A szellemi, tudományos mozgalmaknak hű tolmácsa vala az épen hallott titkári jelentés. Utána legyen nekem megengedve, hogy Társulatunk anyagi, gazdasági ügyeinek képét kinyomtatott számadásomban bemutassam, s a kép kidomborításához néhány ecsetvonással járuljak.

Társulatunk *alaptőkéje* a mult évben is gyarapodott és pedig 3530 frt 47 krajczárral. E gyarapodáshoz járult bold. Jurányi Lajos hagyatéka 1000 forinttal, a titkári jelentésben felsorolt örökítő és pártoló tagok díja 660 frttal, a forgó tőke szabályszerű 5%-a pedig 1870 frttal. Eképen az alaptőke mostan 120,044 frt 93 kr.

A *forgó tőke* számláján, melyet külön összehasonlító kimutatásban is előterjesztettem, azt látjuk, hogy a mult esztendő ismét a haladásnak, a gyarapodásnak éve volt. Rég választottunk annyi új tagot, mint tavál, s ennek az volt következménye, hogy az oklevéldíjak is, a tagsági díjak is szembeötlő

emelkedést tanúsítanak. Az a 758 új tag pedig eleven bizonyosága annak, hogy Társulatunk iránt az érdeklődés nem lanyhult. Lehet, hogy ebben része van a lefolyt kiállításnak is, mely bizonyára szélesebb körben tette ismeretessé Társulatunk nevét; talán része van a Birófele újguineai kutatások iránt fölkeltett eleven érdeklődésnek is, de én úgy hiszem, mégis csak Társulatunk hatalmas kulturális működésének érdeméül kell azt tulajdonítanunk. Mindamellett mégis meglepett néhány ilyenforma levél: »Sajnálattal látom, hogy abban a statisztikai kimutatásban, a mely a mult közgyűlési jelentésében foglaltatik, az én megyém nagyon hátra esik; im itt ajánlok hát egy pár tagot.« Most egy éve, mikor tagtársainknak a megyék lakosságához viszonyított sorrendjét bemutattam, bizony nem gondoltam erre, s annál becsülendőbb, hogy derék tagtársaink ügybuzgalma a homályos foltok eltüntetésén fáradozik. Ily ügybuzgalomnak köszönhető, hogy forgó tőkénket az évi nagy terhek mellett is 1055 frt 81 kr. pénztári maradékkal zárhattuk le. E maradékhoz számítandó még a Magyar Nemzeti Múzeum számlája a kiállításbeli megvásárolt biológiai csoportok árának második részletéről, melyet ez évben fog törleszteni. Ha ezt is bele vesszük, akkor a forgó tőke maradéka tulajdonképen 2135 frtnak mondható. Általában véve a bevételek tételei mind túlemerkedtek, a kiadások tételei pedig alul maradtak az előirányzott összegeken, mint a hogy egy normális esztendő budgetjének helyesen folynia kell. Pár tételben néhány forint túllépés látható; de ez a választmány engedelmével történt, s annak tulajdonítandó, hogy az ember nem tekintet be tisztán a jövőndő homályába. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy forgó tőkénk ma már annyi teher nehezedik,

hogy az évi előirányzati mérleg összeállítására a legnagyobb körültekintésre és figyelemre, az évi díjak bekérése pedig a legfokozottabb tevékenységre int.

A hazai tudományos kutatásokra szánt országos segély az évi 4000 frton felül ez évben, régi megbízásra kiadott előleg megtérítéséből még 684 frt 50 krajczárral gyarapodott. Nagy szükség is volt rá, mert hiszen az utóbbi években minden jelentésben kiemelém, hogy az összeg ma már nincsen arányban a Társulat munkakörével, s akkor, midőn az évi 4000 frtnak több mint a fele állandóan le van foglalva: új megbízások és pályázatok nem indíthatók, kivált ha tudjuk, hogy a régi megbízások eredményeinek kiadása is sorra kerül. Az a 79 frt 19 kr. évi maradvány is mely e számla szegénységi bizonyítványa, csak annak tulajdonítandó, hogy az idevágó számlák jó részének kifizetését el kellett halasztanunk. Választmányunk bölcs intézkedése talán meg fogja találni a helyes útát módot, melyen haladva, ez ügyben idővel vidámabb jelentéssel lehet beszámolni a mélyen tisztelt Közgyűlésnek.

A *magánsegély* rovatán ez idén igazi lelkes hangulat vonul végig. Megkezdte a Földművelési Miniszterium azzal, hogy utalványozta a Daday-féle »Haltáplálék« című munka kiadására szolgáló összeget; Schilberszky Károly tagtársunk az év elején pontosan letette a pénztárnoki asztalra a növénytan pályadíj szolgálót öt darab ragyogó aranyat; a zoológiai szakosztály s a választmány buzdítására 63 frtot gyűjtöttünk a Földiszoborra. Mégis a legnagyobb lelkesedést és mozgalmat a Biró Lajos újguineai kutatásainak támogatására a múlt közgyűlésből kiadott körlevél keltette. Ez a lelkesedés, a magyar tudományos törekvések iránti érdeklődés fokmérője, a gyermekek, ifjak, öre-

gek, kicsinyek és nagyok filléreiből 3631 frt 25 krt, az állandó alapra pedig 225 frt 80 krt hozott össze, a melyből 2150 frtot már el is juttattunk távol munkálkodó hazánkfiának. A gyűjtőíveket albumba szedtem össze, s ha Biró Lajos tagtársunk haza kerül, megláthatja belőle, hogy a magyar társadalomnak melyik rétege tanúsított legkiválóbb érdeklődést az ő kutatásai iránt. Hosszú névsort kellene felolvasnom, ha ez ügyben buzgólkodó tagtársainkat sorra föl akarnám említeni. Maga Wachsmann Ferencz m. á. v. főfelügyelő úr buzgólkodása a pályafentartó közegek körében 385 frt 14 kr. gyűjtéssel járult a szűp eredményhez; az egyesek kivül egyesületek, tanári testületek, iskolák növendékei, takarékpénztárak, olvasó-körök karolták fel az eszmét, s az érdeklődés nem csak egy megkapó tényben nyilvánult. »Szegény fővárosi kézimunka-tanítónő vagyok — mondá egyik tagtársunk — pénzem nincs, de a nemes célra ime három asztalkendő-karikát hoztam; saját kezem munkája; talán lehet értékesíteni.« Gondolván, hogy a szegény »meringien« ott a vad tamolék közt nem igen eszik szalvétás asztalról, a három gyűrűt egyik választmányi ülés után kisorsoltuk; begyűlt érte 6 forint. Egy tagtársunk nyolcz éves borból készült cognac-kal kívánta a bátor kutató egészségét védelmezni; egy harmadik lelkes tagtársunk pedig igen szép levélben értesít, hogy az ő kis társaságuk a lelkes honleányok segítségével élelmi szereket, különösen szárított tésztaeműeket készített Biró számára a nyári időszakban, abból indulva ki, hogy ottan nem igen lehet neki alkalma tészta ételek gyúrására. »Bizonytalán — úgy mond — ott a vadonban küzködő derék hazánkfiának, ki a magyar tudományosságnak nevet szerez, édesebben esik

minden falat, minden fillér, mit támogatására kap, annak tudatában, hogy az egy-egy nemes szívnek a megnyilatkozása, kedves honfiának talán önmagától megvont szíves adománya.«

A mi gyűjtésünkön kívül a kecskemétiak — hol Biró egykor tanárkodott — 500 frtot, Richter Aladár tagtársunk pedig 175 forintot gyűjtött és küldött egyenesen Birónak a kezéhez. E czímen némi adományok még mindig érkeznek hozzánk.

A *Könyvkiadó Vállalat* lefolyt ciklusaiban az új ciklusnak taval kölcsönzött összeg megtérítésével a bevétel 5512 frt 47 kr. volt, melyből különösen a nyolczadik ciklusnak nyomdai költségei emésztettek fel nagyobb összeget, úgy högy rendelkezésre csak 666 frt 86 kr. maradt; pedig ennek terhére ki kell még adnunk Heller, »A fizika története« című művének második kötetét. E régi ciklusokban eladott könyvekből még ez idén is mintegy 2401 frt 78 kr. folyt be. Azt régen tudjuk, mélyen tisztelt Közgyűlés, hogy a magas világpolitikának igen nagy hatása van az irodalomra; de hogy a kínai kérdés kellemesen fokozná a K. M. Természet-tudományi Társulat kiadványainak kelendőségét: ezt csak a lefolyt évben tapasztaltuk. A Lóczy-féle »Khína és népe« című munkából rég nem kelt el annyi példány mint taval; van intézet, mely egyszerre három példányt vásárolt belőle.

A *Chemiai Folyóirat* számlája a bevételben 4364 frt 38 krt, a kiadásban 4274 frt 47 krt mutat. Maradék a nem fogja ugyan fedezni a még fizetni valókat, de ha a raktáron levő könyvek lassanképt elkelnek, talán megmenekszik a deficittől. E vállalkozás a kezdet trienniumát élte át, s hisszük, hogy sorsa ezután anyagilag is jobbra fordul.

Miként számadásom befejező részé-

ben látni méltóztatik, az elmúlt év december 31-ikén Társulatunk rendelkezése alatt pénzben, papírban és könyvényben összesen 136,661 frt 44 kr. volt, a melyből 120,044 frt 93 kr. az alaptőke tulajdona.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Bemutatott számadásom eredményei világosan tanuskodnak, hogy Társulatunk eleven szellemi munkálkodásával karöltve emelkedtek a gazdasági állapotok is. Az eleven érdeklődésnek legjobb bizonyítéka, hogy az adminisztráció ma már mind a két téren nagy és széleskörű, a levelezés és intézkedések száma nem apad, hanem folyton növekszik; hiszen csak lakásváltozás nem kevesebb mint 2560 jelentett be az esztendő folytán. De másik hatalmas bizonyítéka az érdeklődésnek az, hogy tagtársaink a Társulat folyóiratát széles körben olvassák. Azt kérdehetné a m. t. Közgyűlés: honnan tudom én azt, hogy tagtársaink a mi komoly folyóiratunkat csak fel is bontják? Mindjárt megmagyarázom. A Közlönyhöz nyomtatott posta-utalványt szoktam mellékelni a díjak könnyebb beküldése végett. Minél több ilyen utalvány kerül vissza hozzánk, annál többen tekintettek bele folyóiratunkba. Hát a lefolyt évben közel 3500 tagtársunk utalványa került vissza hozzánk; ők tehát okvetetlen felbontották füzetünket; hozzá veendő a helybeliek, kik direkte szoktak fizetni; így már kijön 5000 olvasó; a többiek két részre oszolnak: körülbelül 1500-an felbontják ugyan a füzetet, de megvárják az utánvételes postai megbízást; s marad még egy rész, körülbelül 5%, melynek tagjai felbontják, el is olvassák a füzetet, de se utalványon, se postai megbízás útján nem fizetnek.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Társulatunk ege akkor fog tisztán ragyogni, mikor a pénztári jelentésből eltűnik a hátrálékos tagdíjak felhője.

A K. M. Természettudományi Társulat pénztárának állása 1897 végén.

Bevétel.	frt kr.	Kiadás.	frt kr.
Maradékok összege 1896-ról ...	129168 ²⁷	<i>Alapítke kiadásai:</i>	
<i>Alapítke bevételei:</i>		Értékpapírok vásárlására ...	99 ⁵³
Kisorsolt értékpapírokért ...	100 [—]	Kihúzott papír, é. ...	100 [—]
Örökítő s pártoló díjakból ...	560 [—]	Kötvények törlesztéséből ...	70 [—]
Kiváltott kötelezvényekért ...	70 [—]	<i>Forgó tőke kiadásai:</i>	
Jurányi Lajos hagyatéka ...	1000 [—]	Természettudományi Közlönyre ...	12052 ⁴⁶
Forgó tőke évi bevételéből 5%o	1870 [—]	Előadás, Pótfüzet ...	4135 ⁵²
Vett és befolyt papírok ...	200 [—]	Könyvtára ...	2499 ⁰⁴
<i>Forgó tőke bevételei:</i>		Oklevelekre ...	343 ¹⁰
Oklevéldíjak ...	1228 [—]	Kis nyomtatványokra ...	731 ¹⁸
Helybeli tagdíjak ...	6323 ⁵⁰	Iroda ...	251 ²⁵
Vidéki tagdíjak ...	16942 ⁵⁰	Házbér ...	2840 [—]
Kiadványok, Pótfüzetek ...	6324 ³⁷	Bútor, eszköz ...	284 ⁹²
Vegyések, postapénzek ...	484 ⁰⁷	Fűtés, világítás ...	412 ⁵⁵
Nemzeti Múzeum a biológiai csoportokért ...	1086 ³²	Pósta, vegyes ...	1143 ²¹
Kamatok, szelvények ...	5042 ⁸⁵	Tiszti díjazás ...	7025 ⁸⁴
<i>Országos kutatások bevételei:</i>		Szolgafizetés ...	1389 [—]
Állami segély 1897-ben ...	4000 [—]	Rendkívüli, kiállítás, pályadíj ...	3805 ⁵⁰
Visszatérített előleg ...	684 ⁵⁰	Alapítványi iratott ...	1870 [—]
Magánsegélyből:		<i>Országos kutatások kiadásai:</i>	
Schilberszky pályadíja ...	25 [—]	Állami segélyből:	
»Haltáplálék« kiadására ...	1700 [—]	Kutatás, írói díjak ...	1706 ²⁵
Földi síremlékére ...	63 [—]	Rajzok, műlapok ...	522 ¹⁸
Bíró L. új-guineai kutatására ...	3631 ²⁵	Nyomatás, bekötés ...	583 ⁹³
Kutatások állandó alapjára ...	225 ⁸⁰	Berichték díja ...	300 [—]
Tátra-obszervatóriumra, kamatok	27 ¹⁸	Ornithológiai központ díja ...	500 [—]
Trefort-émlékre, kamatok ...	690 ²⁵	Chemiai Folyóíratra ...	1000 [—]
<i>Könyvkiadó-Vállalat bevételei:</i>		Magánsegélyből:	
Lefolyt ciklusban könyvekből ...	2401 ⁷⁸	»Haltáplálék«-hoz metszetek ...	160 ⁷⁰
A folyó ciklus tavali kölcsönéből ...	1575 ⁶¹	Földi emlékszobrára ...	63 [—]
Kilenczedik ciklusban:		Bíró Lajosnak Új-Guineába ...	2150 [—]
Évdfjakkból ...	11416 ³²	<i>Könyvkiadó Vállalat kiadásai:</i>	
Akadémia segélye ...	2000 [—]	Lefolyt ciklusban:	
Kötésdíjakkból ...	2259 [—]	Nyomatás, kötés, kezelés ...	4845 ⁶¹
<i>Chemiai Folyóírat bevételei:</i>		Kilenczedik ciklusban:	
Előfizetések, kamatokból ...	2178 ²⁵	Írói díjak ...	3203 ¹⁰
Állami és társulati segély ...	1500 [—]	Rajzok, műlapok ...	108 ⁶²
		Kis nyomtatvány, pósta stb. ...	953 ¹⁴
		Kezelési tiszti díj ...	1713 ⁸⁷
		Könyvek nyomtatása ...	2943 ²⁹
		Kötésdíjak ...	1675 ⁵¹
		Szolgafizetés ...	784 [—]
		Régi ciklusnak a tavali kölcsön	1575 ⁶¹
		<i>Chemiai Folyóírat kiadásai:</i>	
		Írói szerkesztői díjak ...	1636 ³⁰
		Rajzok, metszetek ...	116 ³²
		Körlevelek exp., vegyes ...	187 ⁶⁰
		A lap nyomtatása ...	2116 ⁴³
		Kezelési tiszti díj ...	217 ⁸²
		Összes kiadás ...	68116 ³⁸
		Maradékok összege 1898-ra ...	136661 ⁴⁴
	204777 ⁸²		204777 ⁸²

Bevétel.	frt kr.
A maradékok így oszlanak meg a számlákon:	
Alaptőke <i>p. é. k.</i>	120044'93
Forgó tőke maradéka	1055'81
Országos segély pénze	79'19
Magánsegély, tőzegügy	4915'61
Könyvkiadó-Vállalaté	3385'04
Chemiai Folyóiraté <i>p. é. k.</i>	1489'91
Trefort-émlék-alap	5690'95
	136661'44

Budapest, 1897. deczember 31-ikén.

A választmány részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

DR. FRÖHLICH IZIDOR, s. k.
DR. STAUB MÓRICZ, s. k.

Kiadás.	frt kr.
A maradékok ekkép vannak elhelyezve:	
Földhitelintézetnél <i>p. é.</i>	106566'12
Takarékpénztárban	24838'70
Kötelezvényeken	1805'—
Társulati pénztárban	3451'62
	136661'44

LENGYEL ISTVÁN,
pénztárnok.

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

KINDERMANN JÓZSEF, s. k.
DR. LAKITS FERENCZ, s. k.
WACHSMANN FERENCZ, s. k.

A KIR. MAGYAR

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

RÉSZÉRE TETT ALAPÍTVÁNYOK

1897-ik ÉVI DECZEMBER 31-ikén.

	frt kr.
ALPÁR IGNÁCZ, 1885 (1884)* ...	100'—
† GRÓF ANDRÁSSY GYÖRGY, 1846	104'—
ANISITS DÁNIEL, 1896 ...	100'—
† ANTAL GÉZA, 1882 (1871) ...	100'—
AJESZKY ALADÁR, 1897 (1887) é.	100'—
BALLA PÁL, 1883 (1879)..	60'—
† BALOGH KÁLMÁN, 1874 (1860)	200'—
BARKASSY GÉZA, 1897 (1869) ...	200'—
BARONYI testvérek, 1880. é.	100'—
BATIZFALVY SÁMUEL, 1885 (1855)	100'—
GRÓF BATTHYÁNY GÉZANÉ, 1879	60'—
† GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, 1879	60'—
† BÉKÉSI GYULA, 1873 (1871) ...	60'—
† BENE FERENCZ, 1858.	210'—
† BENE RUDOLF, 1874 (1847) é.	100'—
» hagyatéka 1890 ...	900'—
† BENEDEK JÓZSEF (hagyaték) 1867	79'22
BLATHY EDE, 1874 (1872) ...	60'—
BRADY KÁLMÁN, 1885 (1880) ...	100'—
BUDAPESTI REF. FŐGIMNÁZIUMI IFJUSÁG ÖNK. TÁRS., 1883—90	200'—
† BUGÁT PÁL (pályadíjakra) 1864 (1841)	2000'—

* A zárójelben levő évszám a rendes taggá való megválasztás idejét, az *é. és k.* betű pedig azt jelenti, hogy az alapítvány *érték-papírban* tétetett, vagy *kötelezvényen* van.

	f
BUGÁT gyűjtése SCHUSTER JÁNOS névére, 1847.	2566'02
† BUKOVINSZKY JÓZSEF 1887 ...	245'52
† BULLA THEOFIL, 1867.	60'—
CERNEL ISTVÁN, 1892 (1878) ...	60'—
† CSASZÁR KÁROLY, 1875 (1865)	100'—
† CSAUSZ MÁRTON, 1857.	180'—
† CSENGERY ANTAL, 1873 (1853) é.	100'—
CSOFEY LÁSZLÓ, 1891 (1875) ...	100'—
† CZAPKAI JÓZSEF, 1869.	200'—
† CZINDERY LÁSZLÓ, 1846 ...	105'—
† CZÓGLER ALAJOS, 1882 (1879)	60'—
DADAY JENŐ, 1889 (1875) ...	100'—
DÁVID VILMOS, 1882 (1871) ...	100'—
DOLLINGER GYULA, 1887 (1883) é.	100'—
DOMANICZKY ISTVÁN, 1873 (1869) é.	105'—
† EGRESY REZSŐ, 1872 (1861) é.	525'—
ENTZ GÉZA, 1892 (1868) ...	100'—
IFJ. ENTZ GÉZA, 1896 ...	100'—
BÁRÓ EÖTVÖS LORÁND, 1874 (1869)	200'—
GRÓF ERDŐDY GYÖRGY, 1890 ...	200'—
ERNUSZT KELEMEN, 1887 ...	60'—
ESZTERHÁZY-HERCZEGIKÖNYVTÁR Kismartonban, 1882 ...	60'—
FARKAS ÖDÖN 1894 (1881) ...	60'—
GRÓF FESTETICS PÁL, 1875.	200'—
FODOR JÓZSEF, 1880 (1869) ...	200'—
FORSTER GYULA, 1890 (1881) ...	100'—

	frt kr.		frt kr.
† FRIVALDSZKY JÁNOS, 1892 (1852)	200.—	KOSUTÁNY TAMÁS, 1880 (1872)	60.—
FRÖHLICH IZIDOR, 1891 (1876)...	200.—	† KOVÁCS ISTVÁN 1869	60.—
† GECZŐ GEDEON, 1892 (1873)...	569'40	† KRIESCH JÁNOS, 1875 (1863)...	100.—
GELLÉRI SZABÓ JÁNOS, 1893		† KUBINYI ÁGOSTON, 1866	500.—
(1878) é.	100.—	KUSSINSZKY ARNOLD, 1872 (1864)	60.—
† GERANDO ATTILA, 1880 (1873)...	100.—	LAKITS FERENCZ, 1891 k.	100.—
GOLDBERGER LAJOS, 1893	60.—	LÁNYI GYULA, 1890	200.—
GRITTNER ALBERT 1894 (1884)...	200.—	LÁNYI LÁSZLÓ, 1891 (1877)...	60.—
† GSCHWINDT MIHÁLY, 1868	100.—	† LECHNER LAJOS, 1876 (1864)...	100.—
† GUBICZ ANDRÁSNÉ, 1875	100.—	LENDE EDE, 1897 (1891)	60.—
GULÁCSY BÉLA, 1889 é.	100.—	LENDE ADOLF, 1890 (1886) é.	100.—
GYÖMÖREI VINCZE, 1875 (1869) é.	100.—	LENGYEL BÉLA, 1887 (1866)...	200.—
GYULAI PÁL, 1888 (1857)	100.—	LENGYEL ISTVÁN, 1892 (1872)...	100.—
† GRÓF HADIK BÉLANÉ, 1876	200.—	† LEUTNER KÁROLY, 1873 (1868) é.	105.—
† HÁM JÁNOS, 1847	210.—	LICHTENBERG KORNÉL, 1891	100.—
† HAMALIÁR KÁROLY, 1873 (1867)	60.—	† BR. LOPRESTI ÁRP. 1870 (1868)	60.—
† HAMMERSCHMIDT FERENCZ, 1846	105.—	LUCZENBACHER JENŐ, 1896 (1873)	100.—
HANUSZ ISTVÁN, 1878 (1869)	60.—	Id. LUCZENBACHER PÁL, 1888	200.—
† HARTL ALAJOS, 1884 (1860)...	100.—	MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR, 1892	
† HAYNALD LAJOS, 1864 é.	525.—	(1875)	100.—
HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR		† MARGÓ TIVADAR, 1873 (1845)	200.—
1871/73 és 1881/82.	700.—	— pályadíjra 189 ² /5-ik évben	1000.—
† HETÉNYI MIHÁLY, 1876 (1871)	500.—	DR. MELCZER GUSZTÁV, 1897 (1888)	100.—
HOHENAUER IGNÁCZ, 1877 (1868)	100.—	MÉSZÁROS KÁROLY, 1883 (1869)	100.—
HOPP FERENCZ, 1892	100.—	MICSKEY IMRE, 1877 é.	100.—
HÖGYES ENDRE, 1877/92 (1871)	200.—	MICSKEY-SOÓS ANNA, 1877 é.	100.—
† HUNFALVY JÁNOS, 1880 (1856)...	100.—	MIHÁLKOVITS GÉZA, 1880 (1869) é.	100.—
ILOSVAY LAJOS, 1885 (1872) é.	100.—	† MIKLOVICS GYÖRGY 1878 (1868)	100.—
† IPOLYI ARNOLD, 1873 (1868)...	60.—	† MIKÓ JÁNOS, 1883 (1868)	60.—
JAGICZA LAJOS, 1874 (1869)	100.—	MÜLLER KÁLMÁN, 1882 (1879)...	100.—
† JEDLIK ÁNYOS, 1873 (1841)	100.—	† GRÓF NÁDASDY FERENCZ, 1846	104.—
JENDRÁSSIK ERNŐ 1894 (1891)...	100.—	NÁDOSY KÁLMÁN 1887	60.—
JEZSOVICS KÁROLY, 1874 (1870)	60.—	† NAGEL EMIL, 1892 (1883)	100.—
† JUHÁSZ NORBERT, 1884 (1868)	100.—	NAGY SÁNDOR, 1889	100.—
† JURÁNYI LAJOS, 189 ² /7 (1862).	1200.—	NEY BÉLA, 1873 (1871)...	95.—
KÁLLAY BÉNI, 1873 (1859)...	100.—	† NIKL MIHÁLY, 1881 (1874)	100.—
KANITZ ARISZTIDES, 1895	60.—	† ÓNODYBERTALAN, 1878 (1873) é.	210.—
† KARLOVSZKY ZSIG. 1873 (1857) é.	100.—	† OPITZKY JÁNOS, 1886 k.	1000.—
† GRÓF KÁROLYI GYULA, 1890	200.—	ORBAY ANTAL, 1873 (1857)...	48.—
KAUFMANN KAMILLÓ, 1896 (1872)	100.—	ORSZ. NŐKÉPZŐ-EGYLET LEÁNY-	
KEMPELEN IMRE, 1889 (1872)	200.—	TANODÁJÁNAK ÖNK.-KÖRE 1886	100.—
† KEMPF ISTVÁNNÉ, 1895	548.—	PACHER I. DONÁT 1887 (1878)...	60.—
KERESK. IFJAK EGYESÜL. 1873 é.	100.—	PALCZER ERNŐ, 1874 (1869)	67'50
KÉTLI KÁROLY, 1881 (1862)	100.—	PAPP RAGÁNY JÁNOS, 1883 (1871)	51.—
KLÉH ISTVÁN, 1891	200.—	PASZLAVSZKY JÓZSEF, 1891 (1870)	100.—
KLEIN GYULA, 1883 (1870) é.	100.—	† PERÉMI GÁBOR, 1881 (1875)...	70'05
KLUG NÁNDOR, 1896 (1872)	100.—	PETHŐ GYULA, 1876/96 (1869) é.	200.—
† KOLLER FERENCZ, 1873 (1869)	48.—	PETROVITS ISTVÁN 1894 (1885)...	100.—
KONKOLY MIKLÓS, 1874 (1869)...	105.—	BR. PODMANICZKY FRIGYES, 1873	
† KOPÁCSI JÓZSEF, 1846	60.—	(1859) é.	100.—
KORÁNYI FRIGYES, 1880 (1865) é.	100.—	BÁRÓ PODMANICZKY GÉZA, 1889	
KORÁNYI SÁNDOR, 1895 (1892)...	100.—	(1886)	100.—
† KORIZMICS LÁSZLÓ, 1860 (1857)	100.—	† POLLÁK HENRIK 1894 (1869)...	200.—
GR. KORNISS EMIL, 1875 (1870) é.	105.—	† PRÁGAY KÁROLY, 1893 (1869)	200.—
† KOSSUTH LAJOS, 1876 é.	105.—	PREYSZ KORNÉL, 1891 (1890)	60.—

	frt kr.		frt kr.
† PULSZKY FERENCZ, 1876 (1872)	100.—	M. K. TENGERÉSZETI HATÓSÁG	
† PYRKER LÁSZLÓ, 1846.	315.—	Fiumében 1875.	100.—
RÁBA MIKLÓS, 1873 (1871)	60.—	† THAN SÁNDOR, 1890 (1862) é.	500.—
RÁTH ARNOLD, 1893 (1874) é.	200.—	THANHOFFER LAJOS, 1877/85 (1868)	200.—
RÁTZ LÁSZLÓ, 1891 (1883)	200.—	† TOMORY ANASZTÁZ, 1858.	105.—
RÉCZEY IMRE, 1883 é.	100.—	KÖNYVES TÓTH MIHÁLY, 1889	
REINER ZSIGMOND 1886, 1888.	100.—	(1884) é.	100.—
† RICHTER ALAJOS, 1846	210.—	UNGVÁRY VILMOS, 1882 (1869)	60.—
† BR. RITTERSTEIN ÁGOST, 1846	105.—	VADONA JÁNOS, 1889 (1872)	100.—
† ROCHOS ISTVÁN, 1846 (1841)	105.—	VÁLYA MIKLÓS, 1883 (1876) é.	100.—
ROMBAUER EMIL, 1893 (1877)	60.—	VÁNGEL JENŐ, 1896 (1883)	100.—
ROMBAUER TIVADAR, 1893 (1877)	60.—	VARGA ZSIGMOND, 1885 (1868)	200.—
† RÓTH SAMU, 1888 (1873)	60.—	VÁSÁRHELYI IMRE, 1878 (1862) é.	100.—
† RÓZSAHEGYI ALADÁR, 1887		† VIDÉKY FERENCZ, 1883 (1870)	100.—
(1874)	60.—	VIRÁGH ELEK, 1877 (1868)	60.—
SÁSKA MIHÁLY, 1874 (1869)	100.—	† WAGNER JÁNOS, 1873 és 1886	
SCHAFARZIK FERENCZ, 1888 (1877)		(1870) készpénz és értékpapír.	205.—
é.	100.—	† WAGNER PÁL, 1882 é.	100.—
SCHMIDT ANTAL, 1897 k.	100.—	WARTHA VINCE, 1876 (1868) é.	100.—
SCHULEK VILMOS, 1880 (1875)	100.—	GRÓF WENCKHEIM FRIGYES, 1888	100.—
SCHULLER ALAJOS, 1879 (1868) é.	105.—	WITTMANN FERENCZ, 1896 (1881)	100.—
SCHUSCHNY HENRIK, 1893 (1878)	100.—	† YBL MIKLÓS, 1873.	100.—
SCHVARCZ GYULA, 1864 k.	300.—	ZIMÁNYI KÁROLY 1895 (1883)	100.—
SCHVARTZ OTTÓ, 1884 (1871)	60.—	GRÓF ZSELÉNSKY RÓBERT, 1890	
† SCITOVSKY JÁNOS, 1864	500.—	(1872)	100.—
SEMSEY ANDOR, 1874.	100.—	ZSIGMONDY GÉZA, 1886 é.	100.—
† SERLY KÁROLY 1895 (1871) k.	25.—	† ZSIVORA GYÖRGY, 1874	100.—
SERLY SÁNDOR, 1885 (1872)	60.—	A K. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI	
† SIMON ELEK, 1869 é.	105.—	TÁRSULAT saját alapítványai :	
† BÁRÓ SINA SIMON, 1856	525.—	a) A »Népszerű előadások« jö-	
† SIPOS PÁL, 1881 (1869)	60.—	vedelme 1866-ban	300.—
† SOMOGYI KÁROLY, a Szegedi		b) A Bugát-Schuster alapítvány	
Somogyi-könyvtár nevére 1878	200.—	kamatai (1868—73)	1417'75
† SOMOGYI RUDOLF, 1873 (1860) é.	100.—	c) A Könyvkiadó Vállalat jö-	
SOMSSICH ANDOR, 1891	100.—	vedelme (1872—1896)	12405'95
† SOMSSICH PÁL, 1884	100.—	d) Kátai Gábor volt titkár em-	
F. SÖRÖS LUIZA, 1884 (1876) é. k.	200.—	lékére 1878	200.—
STAUB MÓRICZ, 1892 (1865)	100.—	e) MONTEDEGÓI ALBERT FE-	
STILLER BERTALAN, 1897 (1870).	100.—	RENCZ emlékére	100.—
† SZABÓ JÓZSEF, 1877 (1848) é.	105.—	f) Tőkésítés az 1878—1897-ik	
† SZANDTNER HENRIK, 1873 (1870)	60.—	évi pénztári maradékból.	55973'35
† SZANISZLÓ FERENCZ, 1845.	52'50		
GRÓF SZÉCHENYI BÉLA, 1889	200.—	A készpénzben befolyt alapítványokból	
† DR. SZELÉNYI LAJOS, 1873 (1869)	100.—	esetről esetre értékpapirokat vásároltunk, vala-	
† SZENTANDRÁSSY LAJOS, 1877.	60.—	mint az időközben kihúzott értékpapirok be-	
† SZIGLI GÁBOR, 1846	105.—	váltási árát is megint értékpapirokba fektet-	
SZILY KÁLMÁN, 1873/92 (1860) é.	410.—	tük. És így az alapítványok a mai napon	
SZILY LÁSZLÓ, 1884.	60.—	következőleg vannak elhelyezve :	
SZLÁVY JÓZSEF, 1889	100.—	Készpénz :	
SZOLNOKI ÁLL. GIMN., 1892.	100.—	a) A Társulat számláján	12973'81
† SZÓNYI PÁL, 1878 (1846)	200.—	b) Földhitelintézetnél	16'12
SZUPER LAJOS, 1891 (1862)	60.—	• Értékpapira Földhitelintézetnél	105250.—
† SZÜTS ISTVÁN, 1875 (1869)	60.—	» a Társulatnál	100.—
† TAKÁCS JÁNOS, 1880 (1846)	100.—	Köteleztvény	1705.—
THAN KÁROLY, 1874 (1859) é.	200.—	Összesen	120044'93

A chemiai alap részére tett alapítványok

1897-ik évi december 31-ikén.

	frt kr.
FÖLDVÁRY VILMOS chemikus é....	100.—
ILOSVAY LAJOS m. e. tanár	100.—
JÁRMAJ GYULA gyógyszerész.	100.—
CSÁVÁSSY KISS KÁROLY gyógyszer.	100.—
KISS KÁROLY igazgató	100.—
NEUMANN ZSIGMOND chemikus....	100.—
ROMBAUER EMIL reálisk. igazgató	100.—
SCHENEK ISTVÁN ny. tanár é. ...	100.—

Budapest, 1897. december 31-ikén.

	frt kr.
TELBISZ JÁNOS törvzs. chemikus k.	100.—
THAN KÁROLY főrendi tag, e. tnr. é.	1000.—
WARTHA VINCZE m. e. tanár é....	100.—
Összesen : Pénzben	600.—
Értékpapírban	1300.—
Kötelezvényen	100.—
	2000.—

LENGYEL ISTVÁN, pénztárnok.

IV.

KÖNYVTÁRI JELENTÉS.

— Ráth Arnoldtól. —

Tisztelt Közgyűlés!

A könyvtár állapotáról és mult évi forgalmáról a következőket jelenthetem:

A lefolyt évben a Társulat könyvtára 416 új művel gyarapodott. A szokatlan nagy szám onnan ered, hogy immár sikerült leltároznom a Ghyczy-féle könyvtárból nekünk átengedett könyveket. A tizenhét szakosztályba osztott művek száma az új művekkel 10,196-ra emelkedett. Az új művek nyelvre való tekintetből emígy oszlanak meg:

	Új művekből	Ghyczy-féle könyvekből
Magyar	(68)* 63	31,
német	(110) 60	195,
francia	(14) 13	—
angol	(27) 31	—
latin	(1) —	21,
spanyol	(—) 2	—

$$169 + 247 = 416.$$

A lefolyt év végén a szakokba osztott művek létszáma volt:

Anthropológia	357, gyarapodás	5
Philosophia és tudománytörténelem.	1002,	20
Chemia	510,	22
Csillagászat és meteorológia	469,	20
Geographia, útleírások	865,	128

* A zárójelben foglalt számok azt jelentik, hogy a megelőző évben nyelv szerint hány új mű került a könyvtárba.

Gazdaságtan	431, gyarapodás	13
Zoológia	627,	22
Botanika	517,	27
Mineralógia és geológia	492,	36
Orvosi tudományok	1714,	17
Physiológia, anatómia	357,	7
Physika	892,	21
Encyclopaediák	227,	9
Folyóiratok	321,	2
Társulatok kiadványai	340,	11
Vegyesek	547,	41
Hungarica	537,	15

Gyarapodott összesen 416-tal.

A szakok szerint való gyarapodást jelző számok aránytalansága szembeeszkő. A Ghyczy-féle könyvtár bekebelezéséből eredő ilyen visszásnak tetsző állapot megmagyarázása céljából ide iktatom, hogy mely szak hány művel gyarapodott az említett könyvtár beolvasztása révén: philosophia 4, chemiai 10, csillagászat 5, geographia 113, gazdaságtan 9, zoológia 6, botanika 14, mineralógia 23, orvosi 8, physiologia 1, physika 15, encyclopaediák 4, vegyes 21, hungaricák 15. A beosztott munkákon kívül még 42 duplum is került könyvtárunkba.

Az említett műveken kívül könyvtárunk köteteinek száma az időszakonként megjelenő munkák és folyóiratok révén, valamint a Társulattal csereviszonyban álló tudományos társulatoktól és intézetektől küldött munkák útján is szaporodott. Könyvtárunknak így módon való gyarapodását nyelv sze-

rint való csoportosításban ezek a számok tüntetik fel:

	Folytatások folyóiratok	Cserések
Magyar	64	7 kötet,
német	100	57 »
angol	6	40 »
francia... ..	24	22 »
olasz	—	19 »
spanyol... ..	—	5 »
lengyel, orosz	—	5 »
svéd, norvég	—	5 »
	194	160 kötet,

összesen 354 kötet. (Tavaly 188 + 169 = 357).

A könyvtár *kötetek* szerinti gyarapodása tehát: szerzeményekből 179 + 2 atlasz, folytatásokból és cserékből 354 és a Ghyczy-féle könyvekből 583 + 11 atlasz; összesen 1116 kötet és még 13 atlasz.

Ha ezt a számot a múlt évi jelentésben kimutatott 20,151-hez hozzáadjuk, kiderül, hogy könyvtárunk jelenleg 21,267 kötetből áll.

Folyóiratokból 115 állott tagtársaink rendelkezésére: 63 magyar, 20 német, 8 francia, 4 angol.

A Társulat jelenleg 210, nagobbára külföldi tudományos társulattal és intézettel folytat csereviszonyt. Ezek között három új: 1. »Instituto geologico de México«, — Mexikóban; 2. »Geographical Club«, — Philadelphiában; 3. »Chicago Academy of Sciences«, — Chicagóban. A cserések közt van 29 hazai, 24 ausztriai, 57 német, 7 svájci, 4 belga, 2 hollandi, 7 orosz, 5 angol, 10 francia, 5 svéd-norvég, 11 olasz, 1 bulgáriai, 35 északamerikai, 8 dél-amerikai és 3 ausztráliai.

A Társulat új könyvek és folyóiratok beszerzésére és kötésére a lefolyt évben 2499 frt 04 krt fordított.

A könyvtár *forgalmára* vonatkozólag örömmel jelenthetem, hogy a könyvtárt látogatók száma ez évben is emelkedett, a tavalyihoz képest 296-tal, mert

a följegyzések szerint összesen 3593-an keresték fel olvasó helyiségeinket. A látogatók száma így oszlik meg az egyes hónapokban: Januáriusban 443, februáriusban 366, márcziusban 567, áprilisban 267, májusban 379, júniusban 298, júliusban 195, augusztusban 43, szeptemberben 263, októberben 303, novemberben 226, decemberben 243.

Házi használatra 1129-en összesen 1422 kötetet vittek el és jelenleg is 428 térítvényen 551 kötet van tagtársaink kezében. A kölcsönzők száma 135-tel, a kikölcsönzött kötetek száma pedig 169-czel csökkent a megelőző évhez képest. De ha hozzászámítjuk, hogy az olvasó helyiségben való használatra 535-en 596 művet vettek át 815 kötetben (tavaly 435 művet 617 kötetben), kiderül, hogy a lefolyt évben forgatott kötetek száma 29-czel nagyobb, mint volt a megelőző évben, sőt ennél is nagyobb, mert sokan kíváncsi lap nélkül is használnak könyveket. Az olvasási kedv tehát a lefolyt évben sem csökkent és a könyvtár múlt évi forgalmát a felsorolt számok alapján jó lélekkel kielégítőnek mondhatjuk.

Az elnök a tiszti jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a múlt évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta, s hogy a számadásokat meg a pénztárt azonkívül az a bizottság is megvizsgálta, melyet a múlt évi közgyűlés küldött volt ki e czélra.

A titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Dr. Fröhlich Izidor és Dr. Staub Móricz urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás teteleit úgy egymással, valamint a könyvekkel, a pénztárral és a Társulat értékpapírjairól a Magyar Földhitelintézet által 1898. évi januárius 8-ikán 96. sz. a. kiállított letéteményi igazolvánnyal összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben

rendben levőknek találtuk. Kelt Budapesten, 1898. januárius 15-ikén.»

2. K i n d e r m a n n J ó z s e f, L a k i t s F e r e n c z és W a c h s m a n n F e r e n c z urak, mint a Közgyűlés részéről a számadások és pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára a következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint az 1897. közgyűlés által kiküldött pénztárvizsgálók, úgy a számadási könyveket, valamint az értékpapirokról szóló elismervényt és a pénztári készletet megvizsgáltuk s a számadást rendben találtuk; a pénzkészletet valamint a Földhitelintézet elismervényét a kimutatott összegekkel egyezőnek leltük. Budapesten, 1898. januárius 21-ikén.»

3. H e l l e r Á g o s t, K á l e c s i n s z k y S á n d o r és M á g ó c s y - D i e t z S á n d o r urak, mint a választmánytól a könyvtár megvizsgálására kiküldöttek, a következő jelentést tették: »Alulírottak, mint a Társulat könyvtárának megvizsgálására kiküldött bizottsági tagok, a mai napon a Társulat helyiségében megjelenvén, a könyvtárt s a vele kapcsolatos ügyvitelt megvizsgáltuk.

Örömmel jelentjük, hogy a leltárak, a katalógusok, cserések és füzetes munkák, valamint a kikölcsönzött művek jegyzékei pontosan vezetettek s hogy általában a könyvtár ügyeinek vezetésében megelégedésünkre szolgáló rendet tapasztaltunk.

Budapest, 1898. januárius 15-ikén.»

Az elnök kérdi a Közgyűlést, hogy a felolvasott tiszti jelentésekre van-e valakinek észrevétele vagy indítványa?

Indítvány és észrevétel nem tétetvén, a Közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásul veszi.

Az elnök jelenti, hogy a szavazatszedő bizottság a választmányi tagokra beadott szavazatok összeszámlálásával elkészült és kéri a bizottság elnökét, hogy az eredményt hirdesse ki.

R o d i c z k y J e n ő bizottsági elnök jelenti: Beadott 102 szavazat; megválasztattak:

Allattanra: C h y z e r K o r n é l 83 és H e r m a n O t t ó 68 szavazattal; *Ásványföldtanra*: L ó c z y L a j o s 94 és S c h m i d t S á n d o r 65 szavazattal; *Chemia*: K á l e c s i n s z k y S á n d o r 76 és S c h e n e k I s t v á n 59 szavazattal; *Élettanra*: L a u f e n a u e r K á r o l y 76 és C s a p o d i I s t v á n 66 szavazattal; *Növénytanra*: M á

g ó c s y - D i e t z S á n d o r 98 és S c h i l b e r s z k y K á r o l y 62 szavazattal; *Természettanra*: F r ö h l i c h I z i d o r 78, H e l l e r Á g o s t 78 és K ö v e s l i g e t h y R a d ó 65 szavazattal.

A közgyűlés a választás eredményét éljenzéssel veszi tudomásul és a szavazatszedő bizottságnak köszönetet mond.

Napirenden vannak a Választmány jelentései:

P a s z l a v s z k y J ó z s e f első titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból hirdetett titkos pályázatra 1897. október 31-ikéig egy pályamunka érkezett be. A Választmány a pályamunkát K o c h A n t a l, L ó c z y L a j o s és P e t h ó G y u l a uraknak adta ki bírálatra, a kiknek alábbi véleményét a választmány magáévá tevén, a Közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

»Tisztelt Választmány!

A Kir. Magy. Természettudományi Társulat 1896. évi januárius 22-ikén tartott közgyűlésén a Bugát-alapból a következő zárt pályázatot hirdette ki:

»Kívántatik a Magyar Birodalom valamely érdekesebb környékének önálló geológiai tanulmányozása, lehetőleg összekötve vagy ásványtani, vagy kőzettani, vagy őslénytani kutatásokkal.« Jutalma a Bugát-alapból négyszáz (400) frt. Beküldésének határpapja 1897. október 31-ike.

A kiűzőtt határnapi az az egyetlen pályamunka érkezett be, a melyről az 1897. évi november 17-ikén tartott Választmányi ülés megbízásából az alábbiakban van szerencsénk jelentést tenni.

A dolgozat címe: »Zenta környéke, kapcsolatban a Tisza-Duna közével.« Geológiai tanulmány.

Jeliséje: »A természet örök könyvét forgatni ne szünjél, benne az Istennek képe leírva vagyón.« (V ö r ö s m a r t y.)

Az összefüzetlen kézirat, czimlapján kívül tizenhat (16) kicsiny 4-edrét alakú oldalt foglal magában.

E dolgozat se nem önálló kutatások, se nem beható tanulmányok eredménye, hanem oly elmefuttatás, melynek tudományos alapja teljesen hiányzik.

Geológiai tárgyalás alig van benne. De nem is lehet; mert szerzője a geológiának még a legegyszerűbb alapfogalmaival sincs tisztában! A hatra-vakra összekapkodott és tévesen fölfogott, voltaképen meg sem értett — különben is igen csekély számú — ada-

tokat és tényeket úgy össze-visszazavarja, hogy végre önmagával is ellentmondásba jut s maga sem tud közöztük eligazodni.

Irodalmi tájékozottságnak vagy búvárkodásnak nyoma sem mutatkozik a kéziratban. De sőt az látszik ki belőle, hogy még azt az egyetlen munkát sem olvasta el figyelmesen, a melynek szerzőjét egyszer »bírálatosan« idézi, a mely pedig ugyanazt a kérdést, a melyről a pályázó elmélkedik, igen tüzetesen és önálló kutatások alapján tárgyalja.

A fél (1/2) nyomtatott ívre alig terjedő munkácska nagyobb részét vázlatos és igen töredékes, néhol valótlan vagy elképzelhetetlen tájképi, történelmi és történelem előtti adatok és azok köré font elmefuttatások foglalják el.

Erre a dolgozatra a pályadíj kiadását semmi esetre sem ajánljuk!

Bátorkodunk azonban e meglepő sikertelenséggel kapcsolatban javasolni, hogy ugyanezen pályakérdés — mely minden egyes pályázónak igen tág körültekintést és teljesen szabad kezet enged, sőt korlátot nem is szab tárgyának megválasztásában — tűzessé ki újra ugyanazon 400 forint díjjal másfélévi határidőre vagyis 1899. október 31-ikére.

A Nagytékintetű Választmányának

Budapesten, 1898. januárius 6-ikán

alázatos szolgálói

DR. KOCH ANTAL,

DR. LÓCZY LAJOS,

DR. PETHŐ GYULA,

a bíráló bizottság tagjai.

A Közgyűlés a Választmány javaslatát elfogadván, elhatározta, hogy a pályadíj ki ne adassék s a pályakérdés 1899. október 31-iki határidővel újra kifizessék.

Az elnök felkéri K a l e c s i n s z k y S á n d o r és S z i l a s s i J a k a b urat, hogy a Társulat pecsétjével is lezárjt jelégés levélkét égensék el. Az elégetés meg is történik.

A titkár jelenti, hogy M a r g ó T i v a d a r egyetemi tanár a Társulat félszázados jubileuma és az 8 tagságának ötvenéves fordulója alkalmából tett 1000 forintos alapítványának két évi kamata (100 frt) olyan önálló kutatáson alapuló állattani dolgozat külön jutalmazására levén fordítandó, a mely 1896. és 1897. évben a Társulat folyóirataiban megjelenő hasonló munkák közt a legjobbnak bizonyul, elfogadás végett előterjeszti a Választmánytól kiküldött bizottság következő jelentését:

»Tekintetes Választmány!

Margó Tivadar jubileumi és az 8 tagságának ötvenéves fordulója alkalmából tett 1000 frtos alapítványának két évi kamatának odaitélése ügyében a Választmánytól 1897. november 17-ikén kiküldött bizottság javaslatát a következőkben terjeszti elő:

A Társulat két évi folyóirataiban hat szerző közölt oly dolgozatokat, a melyek, mint önálló kutatáson alapuló, a pályázat követelményeinek megfelelnek. E dolgozatok a szerzők szerint betűrendben a következők:

1. B i r ó L a j o s »Darázsélet Új-Guineában« (Közl. 1897. 334. füzet) és »levelei« (Közl. több füzetében). A szerző első dolgozatában néhány újguineai darázs életmódjára vonatkozó megfigyeléseit közli, mindenkitől nagy érdeklődéssel olvasott leveleiben pedig a paradicsommadarak hazájában kutató természetbúvár élményeit tárgyalja.

2. F r a n c é R e z e r s ő »A Brachionus quadratus Rouss. szervesete« (1897. 5. Pótf.). A *Brachionus quadratus* Rouss. fölfedezője C h a r l e s R o u s s e l e t, e Rotatoriának csak fontosabb faji bélyegeire vonatkozó diagnózisát adta, F r a n c é R e z e r s ő tanulmánya, melynek értékét a szép illusztrációk is emelik, e hiányosan ismert faj egész szervezetét pontosan és részletesen tárgyalja.

3. J a b l o n o w s k i J ó z s e f »A Thrips-rovarok kártételéről« című dolgozatában (1897. 3—4. Pótf.) vizsgálatai alapján nemcsak azt a vitás kérdést tisztázza, hogy kártékonyak-e a Thripsek, vagy pedig nem, hanem egyszersmind adatokat szolgáltat e rovarok kevésbé ismert életmódjához s fajainak pontosabb ismeretéhez. »Az egérjárásról« (Közl. 1897. 340. füz.) irt dolgozatában pedig a mezei poczok (*Arvicola arvalis* L.) kártételeit és életmódját tárgyalja saját megfigyelései alapján.

4. M é h e l y L a j o s »Érettivarú götélárva« (1897. 3—4. Pótf.) című dolgozatában ismerteti a neotenia jelenségeit általában, részletesen pedig saját megfigyeléseit, a melyeket a Sz. Anna tavában fölfedezett *alpesi götél* (*Molge alpestris* Laur.) érettivarú lárváin tett.

5. M i h á l k o v i c s G é z a »A gerinczesek szaglószerve« című dolgozatában, melyhez számos készítmény eredeti rajza van mellékelve, önálló vizsgálatok alapján pontosan ismerteti a gerinczesek orrüregét s az orrüreg összehasonlító anatómiáját részint új adatokkal, részint a hézagok kiegészítésével, részint téves felfogások tisztázásával előbbre viszi.

6. Vutskits György »Köszülő és lapos keszeg a Balatonban (1896. 5. Pótf.), »Fénytelen és torzhalak a Balatonban« (1897. 1. Pótf.), »Adatok a Balaton halfaunájához« (1897. 5. Pótf.) és »A Balaton halai és gyakoriságuk« (Közl. 1897. 339. füz.) című dolgozataiban a Balaton halfaunájának s a balatoni halak életmódjának, elterjedésének és gyakoriságának ismeretét több évi pontos megfigyelésen és tanulmányozáson alapuló értékes adattal gyarapította.

A bizottság a felsorolt önálló kutatókon alapuló dolgozatok közül Mihálkovich Géza, »A gerinczesek szaglószerve« című dolgozatát tartja olyannak, a mely a legtöbb önálló kutatáson alapszik s a tudományt azon körön belül, a melyre e vizsgálatok vonatkoznak, lényegesen előbbre viszi s ezért a jutalommal való kitüntetésre, mint a többi dolgozat közül kimagaslót, a Mihálkovich Géza dolgozatát ajánlja.

A bizottság csak köteletségét véli teljesíteni, midőn e javaslattetele után dicsérettel emeli ki Francé Rezső, Jablonowski József, Méhely Lajos és Vutskits György dolgozatait.

A tekintetes Választmányak

Budapest, 1898. januáris 8-ikán

kész szolgálai

DR. ENTZ GÉZA. DR. DADAY JENŐ.
DR. MADARÁSZ GYULA. CHYZER KORNÉL.

A Közgyűlés a választmány javaslatát elfogadván, a Margó Tivadar jutalomdíjat Mihálkovich Géza dolgozatának ítéli oda s a nyertes szerzőt éljenzéssel üdvözi.

Az új pályakérdéseket illetőleg Paszlavszky József első titkár, vonatkozva titkári jelentésében és a pénztárnok kimutatásában az országos segítyt illető adatokra, a választmány nevében is arra kéri a Közgyűlést, hogy a folyó évben az országos segítyből ne hirdessen pályázatot, minthogy a rendelkezésre álló összegeket a benyújtott és elfogadott munkák, első sorban a fauna-katalógus kiadására kell fordítani.

A Közgyűlés elhatározza, hogy az országos segítyből a folyó évben pályázat ne hirdettessék.

Elhatározza továbbá, hogy a geológiai pályakérdést, mely az idén sikertelen volt, újra kitűzi.

A titkár jelenti továbbá, hogy a Bugátalából fizikai pályakérdés van függőben, a melynek határideje 1898. október 31-ike.

Végre előterjeszti, hogy a Schilberszky Károly »millenniumi jutalomdíj« (150 korona) az 1896—98 években a Társulat folyóirataiban megjelenő, viszonylagosan legjobb növénytani, esetleg állattani tárgyú közlemény szerzőjének lesz kiadandó.

Tudomásul szolgál.

A titkár jelenti, hogy a múlt évben rendes tagokul megválasztottak 758-an, elhunytak 99-en, s a tagok száma, leszámítva a kilépőket és kitörülteket is, 7905, köztük 230 alapító és 176 hölgy.

Tudomásul vétetik.

Az elnök az 1898. évi számadások megvizsgálására Kundermann József, Lakits Ferencz és Wachsmann Ferencz urakat jelöli ki.

A közgyűlés ezt elfogadja s a nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálására fölkéri.

A napirend értelmében indítványok vannak a soron.

Indítványt senki nem tett.

Az elnök kijelenti, hogy a napirend ki van merítve; a jelenlevő tagoknak köszönetet mond a figyelemért, mellyel a tárgyalást kísérték és a közgyűlést berekeszti.

—

A tisztikar és az egész választmány tagjai az 1898. évre a következők:

Elnök: Szily Kálmán.

Alelnökök: B. Eötvös Loránd és Hőgyes Endre.

Elsőtítkár: Paszlavszky József.

Másodtitkárok: Csopely László és Melcz Gusztáv.

Választmányi tagok:

Állattanra: Chyzer Kornél, Daday Jenő, Entz Géza, Herman Ottó, Horváth Géza, Madarász Gyula.

Ásvány-földtanra: Koch Antal, Krenner József, Lóczy Lajos, Pethő Gyula, Schmidt Sándor, Semsey Andor.

Chemidra: Fodor József, Plosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Lengyel Béla, Schenek István, Than Károly.

Élettanra: Csapodi István, Klug Nándor, Laufenauer Károly, Mihálkovich Géza, Pertik Ottó, Thanhoffer Lajos.

Növénytanra: Bedő Albert, Borbás Vincze, Klein Gyula, Mágócsy-Dietz Sándor, Schilberszky Károly, Staub Móricz.

Természetanra: Fröhlich Izidor, Heller Ágost, Kövesligethy Radó, Schuller Alajos, Wartha Vincze, Wittmann Ferencz.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(4.) Az időjárás és a halálozások közötti kapcsolatról. Közönyünk f. é. januáriusi füzetében (22 l.) ez van: »A hőmérsékletnek egyik napról a másikra való változása és a halálozások száma között Hegyfoky és Kremser kapcsolatot tudott kimutatni«.

Kremser ugyan kimutatta, de én épen az ellenkezőt bizonyítottam be.

De azért van kapcsolat mégis az idő változása és a halálozás között Budapesten;

csak hogy e változékonyságot nem csupán a hőmérséklet szerint kell megítélnünk, hanem a légnyomás, borulat, szélerő és iránya, szárazság és eső szerint is, szóval valamennyi meteorológiai elem szerint. Így van az megírva e Közöny 1890. évfolyamának 429—430. lapján és a Meteorologische Zeitschrift 1890. évfolyamának 315. lapján, honnan Bebbler idézi.

HEGYFOKY KABOS.

KÉRDÉSEK.

(9.) Egy pár métermázsza kihéjazatlan riczinusmagom van, melyet értékesíteni szeretnék; bátorodom ezért kérdezni, miképp értékesíthetném e magvakat? J. O.

(10.) Ha figyelembe vesszük, hogy a Föld, míg a Hold körülte forog, szintén körpályán halad előre, minő a két mozgás kombinációjából létrejövő s a térben leírt vonal? Kigyóvonal-e, mint a holdnegyedek térképein rendszeren feltüntetik? B. B.

(11.) Szíves felvilágosítást kérek arra nézve, hogy

1. Mi a *savanyú szulfid*, a mely Schmidt-nek »A gyakorlati fotografozás kézikönyve« című művében annyi helyen szerepel?

2. Az említett munkában nem hibás-e az a recept, a mely a brómezüst-papíroson való előidézésre 300 gramm oxálsavas kálit 100 gramm vízben akar feloldani?

3. A »Fernande« nevű másoló órát használhatom-e a charbon velours papíroson való másolásra, továbbá a velours-papírhoz készült olcsóbb másoló órával másolható-e a többi szén és másfajta papíros? N. R.

FELELETEK.

(8.) Olyan magyar nyelvű munkánk, a melyet t. tagtárs óhajt, ez idő szerint — fájdalom — nincs. Az állatok rendszerét osztályok, rendek, családok stb. szerint megtalálhatja Margó Tivadar-nak, »Az állatország rendszeres osztályozása a főbb csoportok rövid jellegzésével« (Budapest, 1883, ára 2 frt) című munkájában. Ez az egész állatvilág rövid, rendszeres áttekintését adja, egyúttal röviden felemlíti mindazon családokat és fajokat, melyek tudományos vagy gyakorlati (orvosi, gazdasági stb.) szempontból érdekesek és fontosak. A magyar tankönyvek közül megemlíthetjük Bátor N., Kriesch J., Paszlavszky J. és Roth S. ismert tankönyveit. GORKA SÁNDOR.

(9.) A riczinusmagvakból, összezúzás után ismételt sajtolással, mintegy 60%-nyi zsíros olajat kapni, melyet kenőolajul is használhatunk. Tetemes sűrűsége miatt célszerű petróleumolajjal fölereszteni, mitől megígul. A kisajtolásra erős olajsajtó szükséges. Az olajat a magvakból alkalmas oldó-

szerekkel is szokták kivonni (pl. szén-szulfid, melyet közönségesen »szénkéng«-nek neveznek, s mely azonos a fillokszéra-gyérítő igen illékony és gyulékony folyadékkal); ez esetben az oldószer elpárologtatása után kapják az olajat. Mindkét eljárás olyan, mely bizonyos gyakorlatot és berendezést feltételez: azért inkább ajánlom a magvak eladását valamely magkereskedőnek vagy esetleg olajgyárosnak. Gy. I.

(10.) A Hold pályája, melyet a térben leír, — minthogy a Hold pályájának síkja nem esik egybe az ekliptikával, hanem 5° 9'-nyi szöget alkot vele — természetesen nem egyszerű sík görbe, hanem térbeli görbe. Azonban az ekliptikára vetített képe (és a kérdésből látszik, hogy t. tagtársunk is erre gondol), sem olyan hullámzó kigyóvonal, mint rendszeren rajzolják, hanem egy, a Föld pályájától soha nagyon el nem térő és a Nap felé mindig homorú görbe, miként népszerű csillagászatában (a magyar I. kiadás, I. k. 119. lapján) Flammarion is reámutatott. DR. L. F.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1898. JANUÁRIUS HÓNAPBAN.

4.

Nap	Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C. fokban						Páranyomás milliméterben				Nedvesség százalékban			
	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	maxi-muma	mini-muma	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép
1	750.6	750.1	750.6	750.4	-6.2	-0.3	-1.8	-2.8	-0.3	-7.5	2.6	3.3	3.4	3.1	93	74	84	84
2	51.4	51.8	53.3	52.2	-4.2	0.8	-2.3	-1.9	0.9	-4.8	2.9	4.2	3.6	3.6	86	87	94	89
3	55.2	56.6	58.3	56.7	0.2	4.9	3.5	2.9	4.9	-3.8	4.0	4.3	4.1	4.1	85	65	70	73
4	58.9	57.8	57.2	58.0	-1.8	2.4	-0.8	-0.1	3.5	-2.5	3.8	4.3	4.0	4.0	94	79	92	88
5	56.2	55.1	54.4	55.2	-3.0	-1.7	-1.9	-2.2	-0.8	-3.8	3.7	4.0	3.9	3.9	100	100	98	99
6	51.5	50.6	51.2	51.1	-1.0	3.1	1.3	1.3	3.8	-1.9	4.3	5.3	5.1	4.9	100	93	98	97
7	52.1	51.2	51.5	51.6	0.2	1.3	0.7	0.7	1.8	0.0	4.7	4.9	4.9	4.8	100	98	100	99
8	50.3	50.3	51.8	50.8	0.9	5.3	2.4	2.9	5.3	0.4	4.9	4.1	4.1	4.4	100	62	75	79
9	53.3	54.1	55.1	54.2	-1.2	2.9	0.4	0.7	2.9	-2.3	4.2	4.5	3.9	4.2	100	79	83	87
10	55.6	56.2	57.2	56.3	-0.6	0.0	0.0	-0.2	0.5	-0.8	3.7	3.8	4.3	3.9	85	83	92	87
11	57.9	59.0	60.6	59.2	0.5	1.3	1.1	1.0	1.3	-0.3	4.5	4.8	4.8	4.7	94	96	96	95
12	61.0	61.4	62.2	61.5	2.7	5.1	2.7	3.5	5.1	1.1	5.1	4.6	4.7	4.8	91	71	84	82
13	63.2	62.7	65.5	63.8	2.0	4.7	1.1	2.6	4.9	1.1	4.5	5.2	4.7	4.8	85	81	94	87
14	66.7	66.5	67.5	66.9	-1.0	4.1	-1.5	0.5	4.1	-2.7	4.1	5.1	3.9	4.4	96	84	94	91
15	67.0	66.3	65.4	66.2	-5.3	-2.7	-3.2	-3.7	-1.5	-6.0	3.0	3.7	3.6	3.4	100	100	100	100
16	64.9	64.4	64.2	64.5	-4.4	-4.0	-3.6	-4.0	-3.2	-4.4	3.3	3.4	3.3	3.3	100	100	95	98
17	63.7	63.6	64.3	63.9	-4.0	-3.7	-3.8	-3.8	-3.6	-4.0	3.2	3.2	3.3	3.2	95	93	95	94
18	64.9	65.4	66.4	65.6	-5.0	-4.3	-4.9	-4.7	-3.8	-5.2	3.1	3.2	3.2	3.2	100	98	100	99
19	66.2	65.6	65.9	65.9	-5.2	-4.5	-4.6	-4.8	-4.5	-5.7	3.0	3.2	3.1	3.1	98	98	98	98
20	64.7	64.0	63.9	64.2	-5.1	-4.7	-5.3	-5.0	-4.6	-5.3	3.1	3.0	3.0	3.0	100	93	98	97
21	62.9	61.6	61.8	62.1	-5.4	-3.8	-3.6	-4.3	-3.6	-5.9	3.0	3.3	3.4	3.2	98	95	98	97
22	58.9	56.5	53.0	56.1	-2.2	2.5	1.8	0.7	2.5	-3.6	3.7	4.7	4.8	4.4	96	85	91	91
23	52.5	55.5	54.9	54.3	3.8	3.8	1.1	2.9	7.0	0.5	3.0	2.8	4.6	3.5	4.9	47	92	63
24	49.2	46.4	46.7	47.4	2.4	2.9	1.3	2.2	3.2	0.6	4.1	4.5	3.9	4.2	75	79	75	76
25	55.7	57.0	59.3	57.3	-5.8	-2.6	-5.3	-4.6	1.3	-6.0	2.9	2.9	2.2	2.7	98	77	73	83
26	61.9	62.5	63.4	62.6	-9.4	-4.3	-7.1	-6.9	-4.1	-9.6	2.0	3.1	2.0	2.4	91	93	78	87
27	62.6	61.1	60.2	61.3	-11.6	-1.9	-2.2	-5.2	-1.9	-12.5	1.7	3.0	3.2	2.6	93	76	81	83
28	57.4	55.1	56.1	56.2	0.4	4.1	5.4	3.3	5.4	-2.2	4.4	5.0	5.3	4.9	92	82	78	84
29	61.1	62.2	62.2	61.8	1.2	5.2	3.6	3.3	5.4	0.6	3.6	4.2	5.1	4.3	72	63	87	74
30	58.3	55.0	52.0	55.1	6.0	10.1	9.4	8.5	10.2	3.4	4.5	4.2	3.6	4.1	65	47	40	51
31	46.1	41.0	40.7	42.6	7.7	10.9	6.9	8.5	11.2	5.8	6.2	6.0	5.3	5.8	79	62	72	71
Átlag	758.1	757.6	758.0	757.9	-1.8	1.2	-0.2	-0.3	1.7	-2.8	3.7	4.1	3.9	3.9	91	82	87	87

3-án reggel 1/20 és d. u. 5h esőnyom. — 6-án este felé és este ☉. — 7-én este és éjjel ☉. — 11-én este felé esőnyom. — 17-én este 9h után gyenge ✕Δ. — 18-án este felé ✕Δ. — 19-én d. u. 4h ✕Δ nyom. — 21-én d. u. 4h ☉. — 22-én éjjel ☉. — 23-án éjjel kis ✕. — 24-én délkörül ☉ és ☉✕ és 3—8h ☉. — 28-án d. e. 10—1h közt többször ☉. — 30-án éjjel ☉ és ↓. — 31-én reggel és d. e. ☉; d. u. többször esőnyom.

A légnyomásnak itt közölt adatai a barométer higanyoszlopának 0° C. fokra redukált hosszára és az Adria fölött 153 méternyi magasságra vonatkoznak, mint a melyen a közp. meteorol. intézet barométerének 0 pontja van. — A napi lapokban közölt időjárás jelentésekben a légnyomás adatai nemcsak 0°-ra vannak redukálva, hanem a tenger színére is.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1898. JANUÁRIUS HÓNAPBAN

B.

Nap	Szélirányok és szél erő			Felhőzet				Ozon		Csapadék 24 óra alatt mm.	Földmágnességi megfigyelések Ó-Gyallán					
	7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este	kő- zép	tűjel	mapp.		Elhajlás			Horizontális intenzitás		
											7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este
1	— ⁰	E ²	— ⁰	4	9	0	4-3	0	0		70°44'8"	70°42'1"	70°38'5"	2°1108	2°1100	2°109
2	— ⁰	E ¹	— ⁰	1	1	0	0-7	0	0		41-3	42-0	40-0	111	105	111
3	— ⁰	N ¹	W ²	9	8	8	8-3	0	0	ny. ●	40-7	42-3	40-1	116	107	111
4	SE ¹	— ⁰	— ⁰	1	9	8	6-0	0	0		40-6	40-8	39-9	121	116	111
5	— ⁰	— ⁰	— ⁰	10≈	10≈	10≈	10-0	0	1		40-2	41-8	39-6	118	114	111
6	— ⁰	NE ¹	— ⁰	10≈	10	10≈●	10-0	0	0	0-9 ●≈	39-9	41-3	39-8	120	121	111
7	— ⁰	— ⁰	— ⁰	10≈	10≈	10≈	10-0	0	0	0-6 ●≈	39-9	41-5	39-5	119	111	111
8	— ⁰	NW ³	NW ⁴	10≈	1	0	3-7	0	8		40-1	41-3	39-8	132	117	111
9	— ⁰	— ⁰	E ¹	0	1	10	3-7	4	1		40-4	41-6	39-7	124	116	111
10	E ¹	SE ¹	— ⁰	10	10	10	10-0	0	0		40-3	41-1	34-8	137	120	081
11	— ⁰	NW ¹	— ⁰	10	10	10	10-0	0	0	0-1 ●	41-2	41-5	39-0	124	101	101
12	NW ³	W ⁵	W ⁵	4	4	0	2-7	0	3		39-9	41-9	39-1	120	109	101
13	NW ³	W ³	— ⁰	3	8	0	3-7	8	2		40-2	42-3	39-8	118	109	111
14	NE ²	NW ¹	— ⁰	0	1	0	0-3	0	0		40-3	42-4	39-2	126	122	111
15	— ⁰	— ⁰	N ¹	10≈	10≈	10≈	10-0	0	0		40-1	42-2	32-7	124	125	101
16	— ⁰	— ⁰	— ⁰	10	10	10	10-0	0	0		40-0	43-8	37-4	139	111	071
17	— ⁰	NW ¹	— ⁰	10	10	10	10-0	0	0	ny. *Δ	40-3	43-9	39-1	126	080	101
18	— ⁰	— ⁰	WNW ¹	10*	10*	10	10-0	0	0	ny. *Δ	39-4	42-8	37-9	112	109	081
19	— ⁰	— ⁰	W ²	10	10	10	10-0	0	0	ny. *Δ	40-0	43-6	38-0	121	101	111
20	— ⁰	W ¹	— ⁰	10	10	10	10-0	1	0		40-2	42-8	31-6	123	121	141
21	— ⁰	W ¹	— ⁰	10	10	10	10-0	0	0	ny. ≈●	40-4	41-6	40-1	126	119	131
22	— ⁰	S ¹	W ¹	10	10	10●	10-0	0	0	1-5 ●←	40-0	40-3	39-5	121	116	121
23	W ⁵	W ⁵	W ⁴	3	3	7	4-3	8	2	ny. *←	39-2	41-4	39-6	125	120	111
24	NW ⁵	NW ⁵	NW ⁵	10	10	10	10-0	10	10	0-1 ●*	39-2	41-1	39-9	127	123	121
25	N ²	NW ⁴	NW ³	1	1	5	2-3	10	8		40-6	42-8	39-2	133	114	121
26	— ⁰	SE ¹	— ⁰	0	0	1	0-3	3	0		40-8	43-8	38-6	131	116	121
27	— ⁰	SE ¹	— ⁰	1	4	10	5-0	0	0		40-2	43-4	38-9	132	124	114
28	W ¹	W ⁶	W ⁶	9	9	8	8-7	0	8	ny. ●	44-1	41-1	39-4	126	108	111
29	NW ²	W ²	W ¹	3	5	10	6-0	8	0		39-5	42-6	38-7	115	115	102
30	W ²	W ²	W ⁴	8	0	9	5-7	3	9	6-5 ●←	39-5	42-5	38-7	115	115	128
31	W ⁴	W ²	NW ⁷	9	10	4	7-7	10	10	1-5 ●	39-8	41-3	39-8	107	117	115
Átlag	1-0	1-6	1-5	6-6	6-9	7-1	6-9	2-1	2-0	11-2	70°40'4"	70°42'1"	70°38'6"	2°1122	2°1113	2°1112

Az egyes elemek szélső értékei (maximum és minimum) kövér betűkkel vannak szedve.

A csapadékos napok száma 7; viharosoké 6.

A szélirányok eloszlása: N NE E SE S SW W NW Szélcsend.

3 2 4 4 1 0 21 15 43

Jelek magyarázata: köd ≈, eső ●, hó *, jégeső ▲, dara Δ, égi háború ☄, villogás ⚡, ónos eső ☉, harmat ☁, dér ☃, zuzmára √, ny. = csapadék nyoma, ← = szélvihar, N = észak, E = kelet, S = dél, W = nyugot.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.